

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

KOMPARATIVNÍ VÝHODY EXPORTNÍCH FIREM V ČESKÉ REPUBLICE

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Adéla Švarcová, DiS.**

Vedoucí práce: PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

COMPARATIVE ADVANTAGES OF EXPORT COMPANIES IN THE CZECH REPUBLIC

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Adéla Švarcová, DiS.**

Supervisor: PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Adéla Švarcová, DiS.**
Osobní číslo: **E12000150**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Komparativní výhody exportních firem v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Význam absolutní výhody
3. Význam komparativní výhody
4. Zahraniční obchod České republiky
5. Analýza komparativní výhody exportních firem ve vybraném odvětví
6. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

RICARDO, D. Zásady politické ekonomie a zdanění. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1956. 56/I-9.

SVATOŠ, M. a aj. Zahraniční obchod: Teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

KRUGMAN, P. R. and M. OBSTFELD. International Economics: Theory and policy. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0.

SOUKUP, A. Mezinárodní ekonomie. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Zuzana Kumpoštová

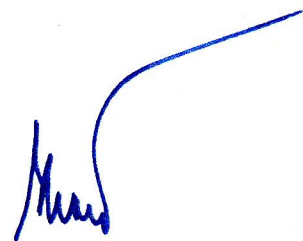
Kamax s.r.o., vedoucí oddělení nákupu

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **7. května 2014**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 7.5.2014

Podpis: Adéla Švarcová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Ing. Pavle Bednářové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při vypracování mé diplomové práce. Děkuji Ing. Zuzaně Kumpoštové a celému podniku Kamax s. r. o., Turnov za poskytnuté informace.

Poděkování patří též mé rodině za podporu při psaní diplomové práce.

Anotace – Komparativní výhody exportních firem v České republice

Diplomová práce je zaměřena na analýzu komparativních výhod exportních firem v České republice. Teoretická část práce je věnována analýze absolutní a komparativní výhody. Je zde definována hlavní myšlenka a princip fungování teorií. Komparativní výhoda byla první teorií, která byla několikrát modifikována tak, aby byla schopná použití v reálném světě. Druhá a praktická část je zaměřena na zahraniční obchod České republiky a jeho historický vývoj ve 20. století. Třetí část práce se věnuje komparativním výhodám. Zde jsou zjištěny výhody, které činí Českou republiku a zde působící exportní podniky významné na poli mezinárodního obchodu. Komparativní výhody byly zjišťovány u exportního podniku Kamax a následně byla provedena SWOT analýza daného podniku. Ve SWOT analýze byly navrženy příležitosti, které by podnik mohl využít a získat tak další komparativní výhodu proti ostatním konkurenčním podnikům.

Klíčová slova

Absolutní výhoda, Komparativní výhoda, Zahraniční obchod

Annotation - Comparative Advantages of Export Companies in the Czech Republic

This diploma thesis is focused on an analysis of the comparative advantages of export companies in the Czech republic. The theoretical part deals with the analysis of absolute and comparative advantages. In the diploma thesis, there are defined a main idea and principles of the theories. The comparative advantage was the first theory, which was modified to be able to be used in the real world. The second part of the thesis is focused on the foreign trade of the Czech republic and its development in the 20th century. The third part deals with comparative advantages. There are the advantages, which make the Czech republic and its export companies noticeable in the international trade. The comparative advantages were analyzed in export company Kamax by a SWOT analysis. In this SWOT analysis, there were suggested the opportunities, which can the company use and that gains it comparative advantages over another competitive companies.

Key Words

Absolute Advantage, Comparative Advantage, Foreign Trade

Obsah

Seznam ilustrací	11
Seznam tabulek	12
Seznam zkratk	13
Úvod.....	14
1 Teorie absolutní výhody	16
1.1 Dělbba práce	16
1.2 Absolutní výhoda	19
2 Teorie komparativní výhody.....	23
2.1 Hranice produkčních možností.....	23
2.2 Náklady obětované příležitosti.....	25
2.3 Modifikace komparativní výhody	26
2.3.1 Ricardiánský model	26
2.3.2 Teorie reciproční poptávky	29
2.3.3 Model specifických faktorů.....	30
2.3.4 Heckscher-Ohlinův model.....	31
3 Porovnání absolutní a komparativní výhody	36
4 Zahraniční obchod	38
4.1 Zahraničně obchodní politika.....	42
4.2 Zahraniční obchod České republiky	45
4.2.1 Historický vývoj zahraničního obchodu ČR.....	45
4.2.2 Podpora exportu.....	54
5 Komparativní výhody České republiky.....	58
5.1 Geografická poloha země	58
5.2 Nízké mzdy, platy a náklady práce.....	60
5.2.1 Průměrná mzda	61
5.2.2 Minimální mzda.....	63
5.2.3 Náklady práce	65
5.3 Vzdělanost a odborná způsobilost obyvatel.....	71

5.3.1	Vzdělanost v České republice	72
5.3.2	Vzdělanost v Evropě	74
6	Společnost Kamax	77
6.1	Základní informace o společnosti.....	77
6.2	Komparativní výhody a nevýhody společnosti Kamax	80
6.2.1	Umístění firmy.....	80
6.2.2	Kvalita výrobků	82
6.2.3	Vzdělanost pracovníků a školení	85
6.2.4	Zákazníci	93
6.3	SWOT analýza podniku Kamax.....	94
	Závěr	97
	Seznam literatury	101

Seznam ilustrací

Obrázek č. 1: Křivka PPF – Hranice produkčních možností	24
Obrázek č. 2: Absolutní a komparativní výhoda	36
Obrázek č. 3: Transformační funkce.....	40
Obrázek č. 4: Vývoj zahraničního obchodu ČR 1989 až 2007	48
Obrázek č. 5: Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 2008 až 2013 v mld. Kč	52
Obrázek č. 6: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v podnikatelské a nepodnikatelské sféře	62
Obrázek č. 7: Hodinové náklady na práci evropských států v roce 2013 v Eurech	67
Obrázek č. 8: Struktura uchazečů o práci v ČR dle úrovně vzdělání k 31.12.2013	74
Obrázek č. 9: Podíl obyvatel s dokončením vyšším sekundárním vzděláním v roce 2013 ..	76
Obrázek č. 10: Motorové šrouby	78
Obrázek č. 11: Šrouby podvozku.....	79
Obrázek č. 12: Speciální šrouby	79
Obrázek č. 13: Aspekty při řízení jakosti výrobků	82
Obrázek č. 14: Kompetence KAMAX.....	87
Obrázek č. 15: Zajištění školení potřebného pro výkon funkce ve firmě Kamax	89
Obrázek č. 16: Uplatnění zlepšovacích návrhů zaměstnanců v praxi.....	92

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Pracovní hodiny potřebné k výrobě automobilů a vína	21
Tabulka č. 2: Počty dělníků na výrobu jednotky sukna a vína	27
Tabulka č. 3: Počet jednotek kapitálu a práce při výrobě komodit	33
Tabulka č. 4: Vývoj minimální mzdy	64
Tabulka č. 5: Měsíční náklady práce v roce 2012 v České republice	66
Tabulka č. 6: Měsíční náklady práce ve zpracovatelském průmyslu ČR v roce 2012	69
Tabulka č. 7: Průměrné hrubé měsíční mzdy u výroby motorových vozidel v roce 2012 na Slovensku	71
Tabulka č. 8: Počty podaných a kladně přijatých zlepšovacích návrhů v Kamaxu	91
Tabulka č. 9: SWOT analýza podniku Kamax	100

Seznam zkratek

CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČEB	Česká exportní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
DIN	Německý ústav pro průmyslovou normalizaci
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EU	Evropská unie
EUR	Euro
FITPRO	Český národní orgán pro usnadňování procedur v mezinárodním obchodě
GMBH	Společnost s ručením omezeným v Německu
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci
NC	Národní cena
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
PPF	Hranice produkčních možností
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SC	Světová cena
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
USD	Americký dolar

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na komparativní výhody exportních firem v České republice a ve společnosti Kamax. Téma bylo zvoleno z důvodu významné historie, neustálého rozvoje a následně současného využití komparativních výhod.

Komparativní výhoda je základem pro budování úspěšnosti v mezinárodním obchodu. Prvním, kdo tuto výhodu definoval, je David Ricardo ve svém díle „Zásady politické ekonomie a zdanění“. Tímto tvrzením oponuje klasickému ekonomovi Adamu Smithovi, který definoval teorii absolutní výhody v díle „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. Absolutní výhoda stanovuje specializaci země na výrobu výrobků, u kterých dosahuje nejnižších nákladů a nejvyšší produktivity v porovnání s ostatními státy. David Ricardo stanovil, že stát, který nedisponuje absolutní výhodou, může profitovat z mezinárodního obchodu na základě využití komparativní výhody. Na základě této výhody se země zaměřuje na výrobu výrobků, u kterých dosahuje nižších oportunitních nákladů než v jiných zemích. Teorii komparativní výhody modifikovali významní autoři zejména J. S. Mill, P. Samuelson, E. Heckscher a B. Ohlin, kteří usilovali o zdokonalení a praktické využití výhody v reálném světě.

Cílem práce je seznámit s podstatou komparativní výhody, zhodnotit zahraniční obchod České republiky a následně analyzovat komparativní výhody vývozních podniků v ČR a společnosti Kamax, s. r. o.

V úvodu analytické části bude provedena analýza zahraničního obchodu České republiky. Zahraniční obchod v ČR podstoupil mnoho pozitivních i negativních změn v průběhu 20. století. V nedávné době bylo mnoho států zasaženo světovou finanční krizí a do jisté míry se tyto negativní účinky odrazily na české ekonomice. ČR se také snaží podporovat domácí výrobce i firmy sídlící na jejím území pomocí mnoha efektivních nástrojů. Tímto způsobem usiluje o zvýšení konkurenceschopnosti místních podniků.

Druhá část analytické části se bude zabývat analýzou komparativních výhod exportních podniků v ČR a ve společnosti Kamax. Komparativní výhoda je důležitým činitelem v mezinárodním i vnitrostátním obchodu. Česká republika a zde působící podniky nedisponují absolutní výhodou a z tohoto důvodu se země zaměřuje na zjištění a rozvoj komparativních výhod. Tyto výhody jsou důležité pro konkurenceschopnost podniků a jejich rozvojem se firmy stávají úspěšné na světovém trhu.

Koncern Kamax je předním dodavatelem vysokopevnostní spojovací techniky pro automobilový průmysl. Kamax je rozvinutou společností, která má jedenáct mezinárodních dceřiných závodů na celém světě a zaměstnává více než 3 000 kvalifikovaných pracovníků. Jedním ze závodů je Kamax s. r. o., který je jediným podnikem umístěným v České republice. Firma se zaměřuje na kvalitu svých výrobků, péči o své zákazníky a zaměstnance, a tím se snaží získávat komparativní výhodu proti konkurenčním podnikům. V závěru práce bude stanovena SWOT analýza, ve které bude zhodnocena současná situace a postavení podniku Kamax s.r.o. na světovém i českém trhu.

1 Teorie absolutní výhody

Absolutní výhodu poprvé definoval v roce 1776 skotský ekonom Adam Smith ve svém díle: „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. Teorie absolutní výhody je založena na konceptu dělby práce.¹

1.1 Dělbba práce

Dělbba práce je určitý druh spolupráce. Jedná se o rozdělení pracovního procesu mezi osoby, podniky či státy, které se podílejí určitými činnostmi na kompletaci produktu či služby. Cílem dělby práce jsou nižší náklady a vyšší produktivita práce. Dělbbu práce podrobněji rozpracoval Adam Smith ve své knize: „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. Smith stanovil, že v důsledku jejího využití se zvyšuje efektivita v případě, že se dělník zaměřuje pouze na jediný cíl.²

„Dělbba práce znamená specializaci účastníků výroby na jednotlivé pracovní činnosti nebo pracovní operace.“³

Členění dělby práce

Přirozená dělba práce

Přirozená dělba práce byla stanovena na základě rozdělování pracovní náplně podle vlastností a schopností člověka. Každý člověk má jiné vzdělání, rozdílnou zručnost a jinou charakteristiku osobnosti. I ve společnosti zastává každý jinou funkci. Nejběžnějším

¹ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str.17

² SMITH, A. *Pojednání a podstatě bohatství národů*. 6. vyd. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4. Str. 7-14.

³ MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurz*. 11. vyd. Slaný: Melandrium 2010. ISBN 978-80-86175-70-6. Str. 22.

příkladem lze uvést jinou pracovní činnost ženy a muže. Toto základní rozdělení vychází již z doby pravěku, kdy každý člověk měl jiné dispozice provádět danou činnost. Muž byl lovec a žena se starala o běžný chod „domácnosti“. Přirozená dělba práce měla základní úkol, a to usnadnit práci ve společenství.⁴

Společenská dělba práce

V průběhu staletí se dělba práce značně vyvíjela až do stádia společenské dělby práce. Ta se zpočátku zaměřovala na rozčlenění populace na zemědělce a pastevce. Dalším vývojovým stádiem společenské dělby práce bylo rozdělení lidstva na řemeslníky, kteří se již úzce specializovali na určitou činnost. V nedávné historii se ustanovila samostatná oblast obchodu a následně vznikl obor služeb. Ačkoliv se společenská dělba práce vytvářela v průběhu několika staletí, její základ vychází z myšlenky přirozené dělby práce, která se datuje do pravěku. Specializace také přispěla ke zvýšení efektivity.⁵

Dělba práce v pracovních operacích

Tento druh dělby práce vznikl na základě technického vývoje. Výroba produktů není jednoduchá a je složena z několika činností a úkonů, které se musí provést v daném pořadí. Dělba práce se zde zaměřuje na rozčlenění činnosti mezi pracovníky. Na základě této specializace se každý jednotlivý pracovník zaměří pouze na jedinou činnost v celém výrobním procesu. Při výrobě jednoho produktu bude tak zapotřebí velké množství pracovníků. Dělbou práce se zvýší efektivnost, než kdyby jeden pracovník zastával všechny operace dohromady. Pracovník se tím bude specializovat, později si práci osvojí a bude ji provádět lépe a automaticky. Dělba práce v pracovních operacích byla převratem v organizování práce.⁶

⁴ MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurz*. 11. vyd. Slaný: Melandrium 2010. ISBN 978-80-86175-70-6. Str. 22-23.

⁵ Tamtéž, str. 22-23.

⁶ Tamtéž, str. 22-23.

Mezinárodní dělba práce

Jde o specifické rozdělení práce mezi jednotlivé země. Každý stát má jiné dispozice na výrobu produktů. Rozdíly jsou stanovené v zásobě přírodních zdrojů, přírodním reliéfem či klimatickými podmínkami. Mezinárodní dělba práce rozděluje výrobu odlišných produktů mezi jednotlivé státy a území. Územní specializace má jistá specifika.⁷

Výhody dělby práce

- Větší zručnost dělníka – v důsledku dělby práce se redukuje pracovní činnost na jednotlivé úkony. Ke zvýšení produktivity práce je důležité neustále zvyšovat dovednosti jednotlivých dělníků.
- Šetření času – před zavedením dělby práce dělník ztrácel čas častým přechodem od jedné činnosti k druhé. Při omezení činnosti dělníka se značně uspoří čas.
- Využití strojů – zapojením strojů do výroby se zefektivní výroba a zlehčuje práce. Adam Smith předpokládal, že manuální pracovníci, v případě jejich specializace, vynalezli stroje na ulehčení své práce.⁸
- Sériová výroba – v důsledku dělby práce země může vyrábět sériově. Sériová výroba napomáhá k získávání úspor ve zdrojích a snižuje výrobní náklady.
- Rozmanitost výrobků – země je také schopna vyrábět levnější a rozmanitější výrobky, které jsou následkem vzrůstající poptávky.
- Inovace a zlepšení výroby – každá země, která využívá dělbu práce, získává i nové a lepší způsoby výroby. Je to dáno tím, že pracovníci vykonávají neustále stejnou práci. Snaží se nalézt nové způsoby, které by jim usnadnili práci. Dělba práce je dobrým nástrojem ke vzniku nových vynálezů a inovací.
- Výhody pro společnost – velký rozsah výroby způsobuje, že zákazníci mohou nakupovat kvalitnější produkty a služby za nižší cenu. Dělba také napomáhá

⁷ MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurz*. 11. vyd. Slaný: Melandrium 2010. ISBN 978-80-86175-70-6. Str. 22-23.

⁸ SMITH, A. *Pojednání a podstatě bohatství národů*. 6. vyd. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4. Str. 10-12.

k ekonomickému a hospodářskému růstu, který je vyvolán a zapříčiněn vysokou produktivitou práce.⁹

Nevýhody dělby práce

Dělba práce není pouze prospěšným nástrojem k výrobě komodit, ale má i jisté nedostatky.

- Výrazným nedostatkem je jednotvárná práce. Pracovníci vykonávají stále stejnou činnost, která zapříčiňuje ztrátu zájmu a vznik duševní únavy. To vede ke snížení kvality práce.
- Rozdělení činností mezi mnoho pracovníků způsobuje obtížné stanovení individuální zodpovědnosti. Při vzniku vad na výrobcích nelze jednoznačně určit, kdo je za vadu odpovědný.
- Dělba práce spojuje jednotlivé výrobní procesy. V případě, že vznikne problém v jedné oblasti, může to mít za následek poškození celého procesu.
- Pracovník, který přijde o práci, velmi těžko získává nové zaměstnání. Je to způsobené tím, že se v předchozím zaměstnání se orientoval pouze na jednu činnost ve výrobním procesu a z tohoto důvodu nemá dostatečné schopnosti pro jinou práci.
- Zapojení státu do dělby práce způsobuje úpadek tradičního řemesla v dané zemi. Produkty se vyrábí ve velkém množství v továrnách za použití strojů. Postupem času to vede k úpadku tradiční výroby a ke znečištění životního prostředí.¹⁰

1.2 Absolutní výhoda

Absolutní výhoda je významným faktorem při realizaci mezinárodní dělby práce a mezinárodního obchodu. Teorie je stanovena na specializaci země na výrobu určitých

⁹ SINGH, S. What are the Advantages of Division of Labour? In: *Preserve Articles*. [online]. Preserve Articles, © 2012 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.preservearticles.com/2012022323618/what-are-the-advantages-of-division-of-labour.html>

¹⁰ SINGH, S. What are the Disadvantages of division of labour? In: *Preserve Articles*. [online]. Preserve Articles, © 2012 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.preservearticles.com/2012022323619/what-are-the-disadvantages-of-division-of-labour.html>

produktů. Země by měla vyrábět a vyvážet produkty či služby, u kterých dosahuje nižších nákladů než ostatní státy. Pro ostatní státy, které při výrobě daného produktu nedosahují nízkých nákladů, je výhodný dovoz těchto výrobků. Produkce by byla v tomto případě značně neefektivní.¹¹

Každý stát by měl vyrábět takový produkt, který pro něho znamená vynaložení méně finančních prostředků než ostatní státy. To znamená, že země dosahuje značně nižších nákladů v porovnání se státy zapojenými do mezinárodního obchodu. Teorie předpokládá, že státy budou dosahovat vysoké produktivity práce u výroby těchto výrobků. Vysoká produktivita zajišťuje rozvoj mezinárodní směny. Ostatní země, které takové produktivity nedosahují, nemohou realizovat mezinárodní směnu.¹²

Teorie absolutní výhody vyvrací merkantilistické učení. Merkantilisté považovali mezinárodní obchod za tzv. „hru s nulovým součtem“. Základem této teorie je, že jedna země z mezinárodního obchodu získává a druhá země musí ztratit. Podle absolutní výhody jde o tzv. „hru s kladným součtem“, ve které obě země z mezinárodní směny dosahují zisku.¹³

Podmínky modelu

Teorie absolutní výhody vychází z těchto následujících předpokladů:

1. Volný obchod umožňuje maximalizovat absolutní výhodu.
2. Velmi malou absolutní výhodu může eliminovat nepřítomnost transakčních nákladů.
3. Pracovní teorie hodnoty stanovuje cenu výrobků, která je určena rozsahem použité práce, která je potřebná pro jeho zhotovení.
4. Konstantní výnosy z rozsahu. Jedná se o případ, kdy se zvýší o určité procento vstupy, a to má za následek stejné zvýšení výstupů.

¹¹ SOJKA, M. *Dějiny ekonomických teorií*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-21-2. Str. 34.

¹² Tamtéž, str. 34.

¹³ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 17.

5. Dokonalá pohyblivost pracovníků umožňuje bez omezení přemísťovat pracovní sílu mezi obory, ve kterých země dosahuje absolutní výhody.
6. Dokonalá imobilita pracovní síly u několika států a indiferentní produkt napomáhá ke snadnému pochopení teorie.¹⁴

Příklad

Teorii absolutní výhody lze popsat v následujícím příkladu. Základním předpokladem teorie je přítomnost dvou zemí a produkce dvou komodit. V tabulce č. 1 jsou uvedeny pracovní hodiny potřebné k výrobě jednotky automobilu a vína, které vyrábí Německo a Francie.

Tabulka č. 1: Pracovní hodiny potřebné k výrobě automobilů a vína

Země	Automobil	Víno
Francie	110	70
Německo	100	90

Zdroj: Vlastní zpracování dle SOJKY, M. Dějiny ekonomických teorií¹⁵

Z tabulky vyplývá, že Francie potřebuje na výrobu automobilu 110 hodin, kdežto Německo pouze 100 hodin. Na výrobu vína Francie potřebuje 70 hodin a Německo 90 hodin. Z příkladu je zřejmé, že obě země dosahují absolutní výhody. Francie se zaměří na výrobu a vývoz vína, u kterého má vyšší produktivitu práce a nižší vynaložení pracovních hodin. Německo realizuje absolutní výhodu u výroby automobilů, a proto se zaměří na jeho výrobu a vývoz. Obě země se budou specializovat na výrobu produktu, u kterého mají vysokou produktivitu práce a nejnižší náklady. Výrobu druhého produktu přenechají jiné zemi, od které tento výrobek budou nakupovat. Pro Francii bude levnější nakupovat automobily v Německu a pro Německo bude výhodnější nakupovat víno ve Francii.¹⁶

¹⁴ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 17-19.

¹⁵ SOJKA, M. *Dějiny ekonomických teorií*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-21-2. Str. 34.

¹⁶ Tamtéž, str. 34-35.

Podle teorie absolutní výhody by měly země vyrábět větší množství daného výrobku, na který se specializují. Určitá země vyrobí mnohem větší množství daného statku v případě, že přesune celý svůj výrobní faktor (práci) do výroby tohoto produktu. Další důsledek, který plyne z teorie absolutní výhody, je zvýšení životní úrovně a efektivity ve výrobě obou zemí. Využitím výhody země maximalizují globální produktivitu.¹⁷

Teorie absolutní výhody má mnoho nedostatků. Prvním takovým nedostatkem je rozdílnost velikostí jednotlivých států. Všechny země také nemohou uskutečňovat směnu na základě teorie absolutní výhody. Tento nedostatek se snažil odstranit David Ricardo se svojí teorií komparativní výhody, kdy mohou získávat ze směny i státy, které nedosahují absolutní výhody. Velikým nedostatkem je i opomíjení ostatních výrobních faktorů. Teorie je založena pouze na využívání jednoho výrobního faktoru, a tím je práce. V mezinárodní směně jsou důležité i dopravní náklady, které teorie nezahrnuje a neřeší.¹⁸

¹⁷ PORE, D. Adam Smith's International Trade Theory of Absolute cost advantage. In: *Indiaclass.com*. [online]. WorldPress, 2013-02-17 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.indiaclass.com/adam-smith-international-trade-theory-of-absolute-cost-advantage>

¹⁸ Tamtéž

2 Teorie komparativní výhody

Komparativní výhoda je důležitým činitelem v mezinárodním i vnitrostátním obchodu. Vysvětluje jak výhodnost zemí, tak i podnikatelských subjektů, které realizují směnu v případě, že nemají absolutní výhodu ve výrobě určitého výrobku. Země má komparativní výhodu v produkci výrobků, jestliže jsou její náklady obětované příležitosti na výrobu nižší než v jiných zemích. Jakákoliv země může těžit z mezinárodního obchodu v případě, že vyváží zboží, u něhož má komparativní výhodu.¹⁹

„Komparativní výhodu lze tedy definovat jako relativně největší absolutní výhodu, pokud má země absolutní výhodu při výrobě obou komodit, nebo naopak jako relativně nejmenší absolutní nevýhodu v případě, že má země absolutní nevýhodu při výrobě obou komodit.“²⁰

Komparativní výhoda se stala důležitým faktorem pro dnešní mezinárodní obchod i přes to, že byla v průběhu staletí mnohokrát modifikována. Prvním základním modelem komparativní výhody se stal Ricardiánský model a později byl upravován například modelem specifických faktorů či Hackscher-Ohlinovým modelem.²¹

2.1 Hranice produkčních možností

Výrobní možnosti zemí jsou omezené, a proto se země musí rozhodnout, jaké výrobky budou vyrábět na domácím trhu a jakou produkci výrobků budou muset omezit. Tento jev se nazývá „hranice produkčních možností“. Hranice produkčních možností stanovuje

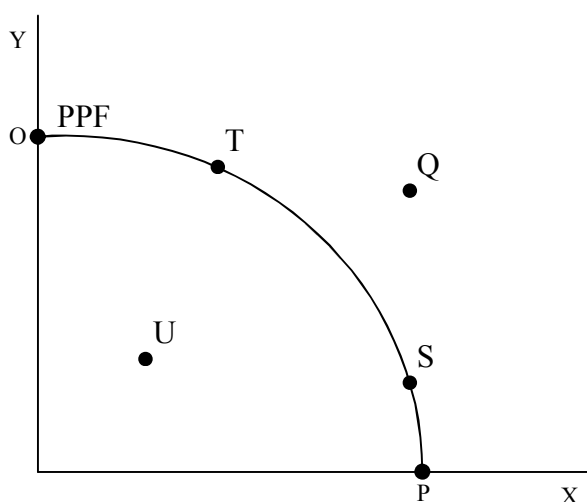
¹⁹ KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0. Str. 10-14.

²⁰ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 21.

²¹ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 31-72.

nejvyšší množství jednoho výrobku, který může být vyroben při produkci určitého počtu druhého výrobku.²²

„Hranice je dána různými kombinacemi výstupu, které je možno vyrobit při daném množství vstupu a technologii výroby. Křivka hranice výrobních možností je křivka, znázorňující alternativní kombinace dvou výrobků, které mohou být efektivně vyrobeny s určitým fixním rozsahem zdrojů.“²³

Obrázek č. 1: Křivka PPF – Hranice produkčních možností

Zdroj: Vlastní zpracování dle MACÁKOVÉ, L. a kolektiv. Mikroekonomie: Základní kurs²⁴

Graf ukazuje křivku PPF (hranice produkčních možností), která vyjadřuje souhrn statků X a Y, které firma může vyrábět pomocí svých zdrojů. Na grafu jsou uvedené body O, P, S a T, které je stát schopen vyrobit pomocí svých dostupných výrobních zdrojů. Body O a P země může vyrobit pouze v případě, když zcela omezí výrobu jednoho výrobku, buď X nebo Y. Při výrobě pouze statku X by se země nalézala na křivce PPF v bodě P. V opačném případě, při výrobě pouze statku Y se země bude nacházet v bodě O. Pro zemi je optimální vyrábět některou kombinaci statku X a Y s využitím veškerých výrobních

²² KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0. Str. 12-13.

²³ MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurs*. 11. vyd. Slaný: Melandrium, 2010. ISBN 978-80-86175-70-6. Str. 199.

²⁴ Tamtéž, str. 200.

zdrojů. Tyto body se budou nacházet na křivce PPF a jedná se například o body S a T. Země se může dostat do situace, kdy vyrábí kombinaci obou statků a nepoužije veškerou zásobu výrobních zdrojů. Tento bod je označen na grafu písmenem U. Naopak bodu Q nemůže země v žádném případě dosáhnout, neboť disponuje pouze limitovaným množstvím výrobních zdrojů. Země by musela pořídit více výrobních zdrojů, aby mohla dosáhnout tohoto bodu.²⁵

2.2 Náklady obětované příležitosti

Náklady obětované příležitosti lze označit jako alternativní či oportunitní náklady. Jedná se o náklady, které jsou úzce spjaty s teorií komparativní výhody. Podle teorie se země zaměří na výrobu určitého produktu, u kterého má nejnížší náklady obětované příležitosti. Alternativní náklady lze také definovat jako hodnotu druhé nejlepší příležitosti.²⁶

„Oportunitní (alternativní) náklady je částka peněz (ušlý výnos), která je ztracena, když zdroje (práce, kapitál) nejsou použity na nejlepší ušlou alternativu.“²⁷

Jako příklad lze uvést dvě možné varianty X a Y, do kterých může země či podnik investovat a zaměřit své zdroje. V případě, že si podnik vybere variantu X, poté musí obětovat investování do varianty Y. Alternativní náklady jsou poté hodnota varianty Y, kterou podnik musel obětovat, když si vybral investici do varianty X.²⁸

²⁵ MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurs*. 11. vyd. Slaný: Melandrium, 2010. ISBN 978-80-86175-70-6. Str. 199-200.

²⁶ SYNEK, M. a kolektiv. *Manažerská ekonomika*. 5. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3494-1. Str. 85-86.

²⁷ Tamtéž, str. 86.

²⁸ SYNEK, M., E.KISLINGEROVÁ a kolektiv. *Podniková ekonomika*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3. Str. 45-46.

2.3 Modifikace komparativní výhody

Komparativní výhoda je velmi důležitá pro mezinárodní obchod. V průběhu několika století se teorie velmi změnila a zdokonalila tak, aby vyhovovala reálným podmínkám obchodování. Prvním, kdo definoval komparativní výhodu, byl David Ricardo. Nové poznatky doplnili k teorii autoři J. S. Mill, P. A. Samuelson, R. W. Jones, E. Heckscher a B. Ohlin.²⁹

2.3.1 Ricardiánský model

Komparativní výhoda byla poprvé definovaná v roce 1816 anglickým ekonomem Davidem Ricardem. Mezinárodní obchod je důležitý pro země, kde každá z nich je schopna vyrábět odlišnou komoditu a snaží se získat co nejvyšší úspory z rozsahu z vyráběné produkce. V případě, že se jednotlivé země zaměřují pouze na výrobu omezených druhů výrobků, mohou vyrábět tento sortiment efektivněji. Nárůst světové produkce je způsoben specializací země na výrobu komodity, ve které má komparativní výhodu. Podle Ricardiánského modelu tato výhoda vzniká v důsledku mezinárodních rozdílů v produktivitě práce. Země se zapojují do mezinárodního obchodu ze dvou příčin. Prvním důvodem je vzájemná rozdílnost jednotlivých zemí. Země mohou využít tuto výhodu z rozdílnosti, jestliže se každá země zaměří na produkci výrobku, ve kterém je lepší než země druhá. Druhou příčinou je dosažení úspor z rozsahu a zaměření se na výrobu vybraného sortimentu zboží.³⁰

Důležité podmínky modelu

1. Přítomnost pouze dvou států,
2. každý stát vyrábí dva totožné statky,
3. obchod je naturální,

²⁹ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 31-72.

³⁰ KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0. Str. 10.

4. přítomnost jednoho výrobního zdroje – práce, která je homogenní,
5. země nemají technologické změny,
6. nepřítomnost dopravních nákladů,
7. konstantní výnosy z rozsahu výroby statků,
8. rozdílnost obou zemí v produktivitě práce.³¹

Příklad

V tabulce č. 2 jsou uvedeny počty dělníků na výrobu produktu. Základním předpokladem příkladu je přítomnost jednoho výrobního faktoru (práce) a dvou výrobků (sukno a víno).

Tabulka č. 2: Počty dělníků na výrobu jednotky sukna a vína

Země	Sukno	Víno
Anglie	100	100
Portugalsko	90	80

Zdroj: Vlastní zpracování dle RICARDA, D. *Zásady politické ekonomie a zdanění*³²

Z tabulky vyplývá, že Portugalsko má absolutní výhodu ve výrobě sukna i vína. Na výrobu těchto komodit potřebuje méně pracovní síly než v Anglii. Anglie nemá žádnou absolutní výhodu ve výrobě obou komodit, a proto bude realizovat směnu na základě komparativní výhody.³³

V důsledku toho bude pro Portugalsko příznivé vyrábět a exportovat víno a dovážet sukno, neboť na výrobu vína potřebuje méně pracovníků než na výrobu sukna. Portugalsko se bude přiklánět k využití kapitálu na produkci vína. Poté bude víno exportovat do Anglie a získávat výměnnou sukno. Portugalsko získá větší množství sukna, než které by bylo schopno zhotovit s použitím značného množství kapitálu na domácím trhu. V případě, že by se Portugalsko rozhodlo vyrábět sukno, muselo by na výrobu použít část kapitálu potřebného pro výrobu vína. V případě, že se země zaměří pouze na výrobu vína, poté

³¹ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 31.

³² RICARDO, D. *Zásady politické ekonomie a zdanění*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství politické literatury: 1956. 56/I-9. Str. 101-103.

³³ Tamtéž, str. 101-103.

může veškerý kapitál směřovat do této výroby. Tím by zvýšila svoji produkci a následná směna v Anglii by byla mnohem výhodnější. I přes skutečnost, že Portugalsko má absolutní výhodu ve výrobě obou produktů, je výhodná pro obě země specializace pouze na jeden produkt.³⁴

Prvním úskalím komparativní výhody je skutečnost, že je stát schopen se svojí produkcí a pomocí svobodného obchodu uspět na světovém trhu. V tomto tvrzení se velmi často zmiňuje problém ekonomicky zaostalých zemích, které by se neměly zapojovat do mezinárodního obchodu. Zapojit by se měly až v době, kdy budou schopny konkurovat ostatním státům. Druhý omyl vyplývá z přítomnosti nízkých mezd zahraniční konkurence, které mají negativní dopad na ostatní země zapojené do mezinárodního obchodu. Příznivci této teorie zdůvodňují své tvrzení tím, že domácí obory nemohou obstát v mezinárodním obchodu při nízkých mzdách zahraniční konkurence i přes to, že disponují s vyšší efektivitou. Jedná se o omyl, neboť nízké mzdy zahraničních oborů nemají vliv na přínosy ze směny pro domácí obory. Tvrzení, že obchod je nevýhodný, pokud jsou nastaveny vysoké mzdy, je mylné. Třetí úskalí komparativní výhody je založeno na „vykořisťování“ země. Vykořisťování je založeno na teorii, která souvisí s objemem výrobního faktoru obsaženého v daném výrobku. Tato situace nastává v případě, že je ve vyváženém výrobku větší obsah práce než ve výrobku, které je dovážené. Jedná se o omyl, neboť stát nepřichází o své výhody pokud disponuje vyššími mzdovými sazbami.³⁵

Výhody a nevýhody modelu

Výhodou Ricardiánského modelu i přes jisté nedostatky, je jeho použitelnost v reálném světě. Je to důležitý prostředek pro vznik a realizaci mezinárodní směny. S modelem jsou spojené i jisté nevýhody. Závažným nedostatkem je opomíjení skutečnosti, která vyplývá z přerozdělování důchodů v rámci zemí. Model nespecifikuje rozdělení důchodů, které vyplývá z mezinárodní směny. Teorie je založena na jednoduchém předpokladu,

³⁴ RICARDO, D. *Zásady politické ekonomie a zdanění*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1956. 56/I-9. Str. 101-103.

³⁵ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 37-39.

kdy každá země musí získávat benefity ze zapojení do mezinárodní směny. Tato myšlenka je v reálném světě nepravdivá, neboť země může z mezinárodního obchodu tratit. Druhou nevýhodou je skutečnost, která vyplývá z přílišné specializace dané země. Ač se země zaměřují na určitou škálu produkovaných výrobků, nejedná o specializaci pouze na jeden, nebo málo druhů produktů. Tato nadměrná specializace se v současných ekonomikách neobjevuje a je nereálná. Třetím faktorem v neprospěch teorie je předpoklad stejné zásoby výrobními zdroji ve všech zemích. Každá země zapojená do mezinárodní směny má odlišnou vybavenost přírodními a materiálními zdroji, které může použít při její produkci.³⁶

2.3.2 Teorie reciproční poptávky

Teorie reciproční poptávky neboli teorie mezinárodní hodnoty, je významným objevem anglického ekonoma Johna Stuarta Milla. J. S. Mill se zabýval Ricardovou teorií komparativní výhody, kterou se snažil modifikovat a přispět do teorie novými poznatky. Při podrobné analýze komparativní výhody Mill dospěl ke závratnému objevu. David Ricardo stanovil, že obchod mezi dvěma státy může být realizován a být výhodný, pokud se země budou specializovat na výrobu produktů s nejnižšími náklady. J. S. Mill tuto myšlenku podporoval a snažil se stanovit mezinárodní hodnotu neboli směnný poměr dvou produktů, které jsou předmětem směny. Mill dochází k závěru, že směnný poměr zboží se pohybuje v mezích, které jsou stanoveny národními pracovními náklady. Hodnota produkce poté bude stanovena poptávkou dvou států po daném produktu. Mill doplnil teorii také o skutečnost, která vysvětluje stanovení mezinárodní hodnoty daného produktu. Tato hodnota bude v konečném důsledku vycházet z nákladů a poptávky.³⁷

³⁶ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 42.

³⁷ ZEMÁNEK, J. John Stuart Mill (1806-1873) – poslední představitel klasické ekonomické školy. In: *Euroekonom.cz*. [online]. Euroekonom, 2005-02-14 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/osobnosti-clanky.php?type=jz-mill>

2.3.3 Model specifických faktorů

Model byl vytvořen P. A. Samuelsonem a R. W. Jonesem ve 20. století. Hlavním důvodem vzniku modelu je zohlednění efektů směny na rozdělení důchodů a přítomnost více výrobních faktorů než v původním Ricardiánském modelu.³⁸

Jsou stanoveny dvě základní příčiny, které podporují základní myšlenku modelu. Jedná se o ovlivňování přerozdělování důchodu mezinárodní směnou. První základní příčina vyplývá z omezeného a nedokonalého přesouvání výrobních zdrojů. Zdroje jsou velmi těžko přemístitelné a nelze je v rámci krátkého časového období přemístit do jiného oboru bez vynaložení jistých nákladů. To znamená, že zdroje musí být nejprve uvolněny z jednoho oboru a následně upraveny tak, aby byly vhodné pro daný účel. Nelze tento proces postoupit bez vynaložení značných nákladů. Druhá příčina vychází z odlišnosti oborů a jejich požadavků na výrobní zdroje. Každý obor požaduje jiné množství a jiné složení zdrojů potřebné pro výrobu. Tím, že se změní vyráběný sortiment, musí se změnit i poptávka po nových výrobních zdrojích. Každá vyráběná komodita požaduje specifické složení výrobních faktorů.³⁹

Podmínky modelu

1. Přítomnost dvou států, které uskutečňují mezinárodní směnu,
2. přítomnost dvou vyráběných komodit,
3. dva výrobní faktory, které nelze přesouvat v rámci odvětví a využívají se pouze na výrobu jednoho výrobku – půda a kapitál,
4. jeden výrobní faktor, který lze přesouvat v rámci odvětví – práce,
5. klesající výnosy z rozsahu ve výrobě komodit,
6. použití podobné technologie v obou zemích.⁴⁰

³⁸ KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0. Str. 39.

³⁹ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 45-46.

⁴⁰ Tamtéž, str. 46.

2.3.4 Heckscher-Ohlinův model

H-O model neboli Heckscher–Ohlinův model byl vytvořen švédskými ekonomy Eli Heckscherem a Bertil Ohlinem. Původní Ricardiánský model předpokládá jednofaktorovou ekonomiku. H-O model se odlišuje v přítomnosti více výrobních faktorů. V reálném světě má většina zemí rozdílnou vybavenost výrobními zdroji. Model se zabývá vysvětlením komparativní výhody, která je ovlivněna vzájemným působením mezi výrobními faktory daných států a jejich výrobními technologiemi.⁴¹

Podmínky H-O modelu

1. Přítomnost dvou států, které uskutečňují mezinárodní směnu,
2. země produkují dvě komodity,
3. rozdílnost ve vybavenosti dvou výrobních faktorů, ze kterých se vyrábí dvě komodity,
4. totožná výrobní technologie a realizace v dlouhém období,
5. totožný způsob výroby komodit u obou zemí.⁴²

Nedostatky teorie Heckscher-Ohlina

V reálném světě je problematika značně složitější. Nelze považovat práci a kapitál za samostatné a nenahraditelné výrobní faktory. To znamená, že každá země pro výrobu daného produktu použije výrobní faktor, který je v zemi hojně zastoupen. Produkt bude mít rozdílnou charakteristiku v různých zemích. H-O model také předpokládá dokonalou mobilitu faktorů potřebných pro produkci. V důsledku globalizace ekonomik a volného obchodu je zde předpoklad dokonalé přemístitelnosti kapitálu. Ekonomiky jsou značně provázané a nejsou zde významné překážky pohybu kapitálu. Příkladem může být země, která má velkou zásobu faktoru práce oproti kapitálu. Vzhledem k dokonalé pohyblivosti kapitálu, může země získat kapitál v jiné zemi a následně se může orientovat na produkci

⁴¹ KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0. Str. 67.

⁴² SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 61-62.

komodit, které obsahují tento výrobní faktor. Z toho vyplývá, že země, která má velkou zásobu práce, je schopna vyrábět výrobky vyžadující velké množství kapitálu.⁴³

Kritikem H-O modelu se stal ruský ekonom Wassily W. Leontief. Leontief poprvé empiricky ověřoval teorii H-O v polovině 20. století. Výsledkem testu byl tzv. „Leontiefův paradox“. Jedná se o paradox, neboť výsledek testu ukázal, že země, která má větší množství kapitálu nemusí vždy vyvážet více kapitálově náročných výrobků a dovážet výrobky náročné na práci. Tento test byl prováděn v podmínkách Spojených států amerických. Zkoumán byl poměr práce a kapitálu při exportu a importu výrobků. Spojené státy mají větší zásobu kapitálu, ale přesto vývoz kapitálově náročných výrobků je menší než jejich dovoz. Leontiefův paradox tímto tvrzením odmítá H-O teorii.⁴⁴

Čtyři věty spojené s H-O teorií

1. Heckscher-Ohlinova věta.
2. Stolper-Samuelsonův teorém.
3. Teorém vyrovnání cen výrobních faktorů.
4. Rybczynského věta.⁴⁵

1. Heckscher-Ohlinova věta

Jak již bylo uvedeno dříve věta vypovídá o specializaci země na určitou komoditu podle zásoby výrobních faktorů. Záleží na faktoru, který má v dané zemi hojnou zásobu a ten bude prioritně využíván při výrobě dané komodity. To znamená, že země, která má dostatečnou zásobu kapitálu, se bude specializovat na produkci kapitálově náročných komodit. Naopak země s hojnou zásobou práce se bude specializovat právě na produkty, které potřebují pro výrobu tento výrobní faktor. V této zemi bude práce značně levnější

⁴³ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 25-28.

⁴⁴ Tamtéž, str. 25-28.

⁴⁵ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 61-73.

než kapitál v důsledku její dostatečné zásoby a relativní nabídky. Z toho vyplývá i nízká cena konečných produktů náročných na práci.⁴⁶

Příklad

V příkladu je stanoven předpoklad dvou zemí Kanady a Ruska a dvou faktorů – práce a kapitál. V tabulce č. 3 jsou uvedeny počty jednotek kapitálu a práce, které mají země k dispozici na výrobu daných komodit.

Tabulka č. 3: Počet jednotek kapitálu a práce při výrobě komodit

	Kanada	Rusko
Kapitál	50	200
Práce	500	1000

Zdroj: Vlastní zpracování dle NEUMANNA, P. *Mezinárodní ekonomie*⁴⁷

Je zřejmé, že Kanada používá 50 jednotek kapitálu a 500 jednotek práce. Rusko je vybaveno 200 jednotkami kapitálu a 1 000 jednotkami práce. Z příkladu vyplývá, že Rusko má mnohem větší zásobu obou výrobních faktorů. V tomto případě by Rusko mělo vyrábět oba typy výrobků, jednak kapitálově náročné, tak i pracovně náročné. Relativní poměr výroby je ale v obou zemích odlišný. V porovnání má Kanada poměr kapitálu a práce 50 : 500 a poměr faktorů Ruska je 200 : 1 000. Tedy Kanada by se měla zaměřit na výrobu pracovně náročné komodity, neboť má relativně lepší vybavenost výrobním faktorem práce. Kanada má ale v absolutním vyjádření horší vybavenost faktoru práce v porovnání s Ruskem. Rusko by se mělo zaměřit na výrobu kapitálově náročné komodity, protože její relativní poměr je lepší než v Kanadě. V Rusku bude tedy relativně levnější kapitál a také produkty náročné na kapitál.⁴⁸

⁴⁶ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 24-25.

⁴⁷ Tamtéž, str. 24.

⁴⁸ Tamtéž, str. 24-25.

2. Stolper-Samuelsonův teorém

Stolper-Samuelsonův efekt se zabývá změnou světové ceny výrobního faktoru. V případě, že se zvýší světová cena u výrobku vyžadující velké množství kapitálu, bude se poté zvyšovat i hodnota kapitálu. Tento efekt platí i v opačném případě. Zvyšováním ceny produktů vyžadující velké množství kapitálu bude země, která je zaměřena na produkci kapitálově náročných komodit, rozšiřovat produkci a export těchto výrobků a zvyšovat import komodit náročných na práci. Zvýšení ceny kapitálově náročné komodity povede ve státě, který se zabývá výrobou pracovně náročné komodity, ke snížení produkce komodit náročných na práci a následnému snížení exportu i importu.⁴⁹

„Růst ceny kapitálově náročné komodity povede ke snaze zvýšit její výrobu na úkor výroby pracovně náročné komodity. Poptávka po kapitálu poroste, zatímco poptávka po práci bude postupně klesat. Povede to k absolutnímu i relativnímu růstu reálných důchodů vlastníků kapitálu a zároveň k relativnímu poklesu reálných důchodů vlastníků práce.“⁵⁰

3. Teorém vyrovnání cen výrobních faktorů

Model vyrovnávání cen výrobních faktorů je založen na myšlence H-O modelu. Teorie zkoumá situaci, kdy je H-O model rozšířen o působení mezinárodní směny na ceny zdrojů potřebné pro výrobu v daném státě. Teorie vychází z toho, že stát bude produkovat výrobky, které obsahují tento výrobní faktor, který má v zemi dostatečnou zásobu. Tím, že se v zemi vyskytuje relativně vysoká zásoba daného faktoru, je relativně levný a snadno dostupný. Z toho vyplývá, že i konečné produkty budou v porovnání s ostatními produkty relativně levné.⁵¹

⁴⁹ NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 25-26.

⁵⁰ Tamtéž, str. 25.

⁵¹ Tamtéž, str. 26.

Příklad

Předpokladem jsou dvě země X a Y. Země X je má relativně hojnou zásobu kapitálu než země Y. Podle H-O teorie by země X měla vyrábět výrobky vyžadující velké množství kapitálu. Výrobky náročné na práci by země X měla importovat z ostatních zemí s relativně nižšími náklady. Země Y má relativně vyšší zásobu práce. V zemi X bude vyšší potřeba kapitálu, a to povede k tomu, že se poptávka po kapitálu zvýší a sníží se poptávka po práci. Výsledkem teorie vyrovnávání cen výrobních faktorů je přeměna skladby rozdělení tuzemského důchodu. V tomto příkladu se jedná o rozdělení tuzemského důchodu ve prospěch majitelů kapitálu na úkor majitelů práce. Tím, že se země začleňuje do mezinárodní dělby práce se zvyšují spotřební možnosti obyvatel dané země.⁵²

„To způsobí, že cena relativně levného kapitálu (úrok) se bude v zemi X zvyšovat a naopak poklesne cena dosud relativně drahé práce (mzda).“⁵³

4. Rybczynského věta

Teorie se zabývá změnou relativní vybavenosti země. Jedná se o případ, kdy nastane v určitém státě podstatná změna v zásobě výrobních faktorů a následkem toho se změní poměr kapitálu a práce uvnitř tohoto státu. Důvodem změny poměru mohou být různé faktory, které ovlivňují ekonomiku a vybavenost daného státu. Významnými faktory mohou být například válka, epidemie či přírodní katastrofa.⁵⁴

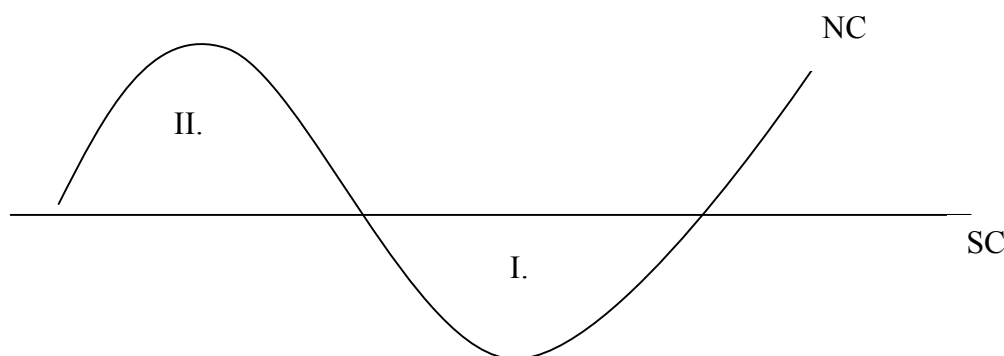
⁵² NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3. Str. 26.

⁵³ Tamtéž, str. 26.

⁵⁴ Tamtéž, str. 27.

3 Porovnání absolutní a komparativní výhody

Absolutní a komparativní výhody byly důležitým objevem v 18. a 19. století. Vztah mezi těmito dvěma výhodami vysvětluje následující obrázek.

Obrázek č. 2: Absolutní a komparativní výhoda

Zdroj: SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 18

Na obrázku č. 2 je zachycena národní cena NC, která vyjadřuje průměrnou cenu vytvořenou tuzemskými producenty na tuzemském trhu. SC vyjadřuje světovou cenu, která je tvořena hlavními importními a exportními podniky. Obrázek vyjadřuje střetnutí určitých výrobků určitých zemí a objemovou rovnováhu mezi vývozem výrobků v pásnu I a II. V pásnu I se vyskytují produkty, u kterých je $SC > NC$ tzn. světové ceny jsou vyšší než tuzemské ceny. Země, které se zaměří na výrobu těchto výrobků, dosahují absolutní výhody. Stát by měl vyrábět výrobky, které se nachází v pásnu I, neboť jejich ceny v porovnání se světovými cenami jsou příznivější. Výrobky, které se nacházejí v pásnu II, dosahují $NC > SC$ tzn. národní ceny jsou vyšší oproti světovým cenám. Produkci těchto výrobků země ztrácí a jejich výroba není požadovaná, neboť její tuzemské ceny jsou vyšší než na světovém trhu. Tuzemské ceny nemohou obstát ve světové konkurenci, a tím bude odbyt velmi nízký.⁵⁵

⁵⁵ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 18.

Podle teorie Davida Ricarda je prospěšné vyrábět i výrobky z pásma II, neboť je dosahováno komparativní výhody. Vývoz produktů z pásma II je pro danou zemi velmi důležitý. Význam spočívá v nedostatku výrobků z pásma I, které jsou schopné vývozu. V případě, že stát bude vyvážet výrobky z pásma II, bude získávat dostatečné finanční prostředky, za které může nakoupit výrobky, které jsou pro ni důležité. Výroba těchto nezbytných výrobků by v případě vlastní výroby byla mnohem nákladnější než její dovoz z jiných zemí. Ztráta tak bude pro zemi nižší, neboť její část bude pokrývat relativní zisk, který se získá prodejem výrobků z pásma II. Poměr mezi pásmy je významný pro určení ekonomické vyspělosti daných zemí.⁵⁶

⁵⁶ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 19.

4 Zahraniční obchod

„Obchod lze obecně definovat jako směnu, tj. nákup a prodej komodit mezi jednotlivci nebo skupinami.“⁵⁷

Historie zahraničního obchodu

Počátky zahraničního obchodu se datují do 17. a 18. století, kdy se prosazovalo merkantilistické učení. Merkantilisté prohlašovali, že bohatství země je dáno množstvím drahých kovů v zemi, které se získává v mezinárodním obchodu s cílem dosáhnout kladné obchodní bilance. Aby země mohla mít kladnou obchodní bilanci, musí využívat protekcionismu a státních subvencí. Merkantilismus zaujímal důležité postavení v ovlivňování obchodní a hospodářské politiky. Raní merkantilisté vnímali peníze jako zdroj bohatství země. Následně z této teorie zjistili, že pramenem nárůstu bohatství země je mezinárodní obchod, který ale nepodporuje mezinárodní dělbu práce. Omylem učení bylo označení zahraničního obchodu jako „hru s nulovým součtem“. Hlavní myšlenkou teorie je, že jedna země ze zahraničního obchodu získává a druhá země ztrácí. Tuto teorii vyvrátil klasický ekonom Adam Smith s teorií absolutní výhody.⁵⁸

Adam Smith jako první stanovil význam zahraničního obchodu. Jako výhodu zahraničního obchodu stanovil absolutní výhodu, která říká, že stát by měl vyrábět takové produkty, u kterých má nejlepší podmínky výroby. Bohatství země je zapříčiněno využitím absolutní výhody a následné směny produktů na zahraničním trhu.⁵⁹

⁵⁷ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 1.

⁵⁸ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 17-18.

⁵⁹ Tamtéž, str. 17-18.

Dalším klasickým ekonomem, který měl vliv na teorii zahraničního obchodu byl David Ricardo se svojí teorií komparativní výhody. Komparativní výhodu dále rozvinul John Stuart Mill s teorií reciproční poptávky, Hackscher a Ohlin s H-O modelem.⁶⁰

Zahraniční obchod se začal výrazně rozvíjet v období 2. světové války, kdy se u mnoha států začala objevovat značná ekonomická propojenost s ostatními státy. V současné době je obchod velmi důležitý pro vnější ekonomické vztahy. Růst ekonomik jednotlivých států závisí především na vývoji zahraničního obchodu.⁶¹

Obchod lze rozdělit do tří základních skupin:

1. Maloobchod – směna je realizována mezi prodejcem a nákupčím.
2. Velkoobchod – směna, která probíhá mezi dodavatelskou firmou a zákazníkem.
3. Zahraniční obchod – směna jednoho státu se zahraničním státem.⁶²

Obchod, který přechází přes hranice jednotlivých států se nazývá zahraniční. Je velmi důležitým faktorem propojenosti ekonomiky domácí země s ekonomikami ostatních států. Zahraniční obchod se realizuje jako export a import zboží, služeb a práv duševního vlastnictví. Pro rozvoj mezinárodní dělby práce je zapotřebí rozvíjet i zahraniční obchod. Důležitou roli v přeshraničním obchodu má stát, který se snaží usměrňovat obchodní vztahy se zahraničními státy. Stát zasahuje do obchodu z několika důvodů. Jedná se o ochranu tuzemských podniků či fiskální regulace. Fiskální regulace stanovuje pro zahraniční podniky různé poplatky a cla při dovozu zboží. Tyto poplatky a cla jsou významnými platbami do rozpočtu státu.⁶³

⁶⁰ SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7. Str. 31-72.

⁶¹ MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 239.

⁶² FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 1-2.

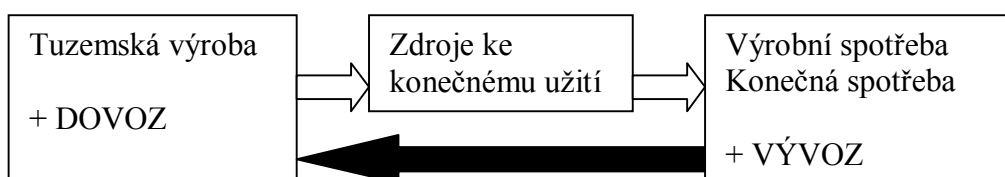
⁶³ Tamtéž, str. 1-2.

Funkce zahraničního obchodu

1. Transformační funkce,
2. transmisní funkce,
3. růstová funkce,
4. obchod jako bariéra rozvoje ekonomiky.⁶⁴

Transformační funkce

Funkce je založena na přeměně skladby domácí výroby, aby byla žádaná v oblasti užívání. Z obrázku č. 3 vyplývá skutečnost, že export by měl být vyšší než import, a tím tvořit kladnou obchodní bilanci. Kladná obchodní bilance je nutná pro finanční pokrytí celého dovozu. Transformační funkce je důležitá především pro malé země, kdy dovoz zabraňuje nežádoucím faktorům. Jedná se o nedostatky především v oblasti nedostatečného vybavení přírodními zdroji a výrobními faktory.⁶⁵

Obrázek č. 3: Transformační funkce

Zdroj: MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 240

Transmisní funkce

Transmisní funkce je rozvinutá předcházející funkce transformační. Transformační funkce předpokládá pouze změnu domácí produkce v žádoucí, kdežto transmisní funkce předpokládá transfer údajů, kritérií a podnětů ze zahraničí. Funkce napomáhá k vytváření lepších rozhodovacích schopností v domácí zemi, a to napomáhá k růstu hodnoty výrobků.

⁶⁴ MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 239-240.

⁶⁵ Tamtéž, str. 239-240.

Výroba hodnotnějších statků a služeb vede ke zvýšení konkurenceschopnosti dané země v mezinárodní směně.⁶⁶

Růstová funkce

Smyslem zahraničního obchodu je importovat statky a služby ze zemí, ve kterých je produkce mnohem levnější, než kdyby si je domácí země vyráběla sama. Zemi vzniká značné spoření práce, které by se muselo jejich výrobou vynaložit. Funkce je propojena s využitím mezinárodního obchodu. Země tímto nahradí tuzemskou výrobu a zdroje za zahraniční, a tím vytvoří značné úspory v tuzemské práci.⁶⁷

Obchod jako bariéra růstu ekonomiky

Zahraniční obchod je ve většině případů růstový, ale v určitých situacích může být růst ohrožen či omezen. V některých případech jsou importy nežádoucí, neboť nemají pozitivní vliv na složení tuzemské produkce. Tento vliv může také negativně ovlivňovat množství produkce v domácí zemi.⁶⁸

Faktory, které ovlivňují mezinárodní obchod:

- odlišné absolutní náklady práce v jednotlivých zemích - faktor založený na absolutní výhodě
- různé relativní náklady práce v jednotlivých zemích - faktor založený na komparativní výhodě,
- rozdílné zásoby zdrojů potřebné pro výrobu v jednotlivých zemích - faktor založený na H-O modelu,
- odlišný stupeň vyspělosti technologie a techniky,
- odlišný objem a úroveň lidského kapitálu a zeměpisné umístění zemí.⁶⁹

⁶⁶ MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 240.

⁶⁷ Tamtéž, str. 240.

⁶⁸ Tamtéž, str. 240.

⁶⁹ Tamtéž, str. 241.

4.1 Zahraničně obchodní politika

Obchodní politika je důležitá oblast, která je spojená se zahraničním obchodem. Každá země uplatňuje vůči ostatním státům zahraničně obchodní politiku. Je důležitým instrumentem hospodářské politiky dané země a také složkou souhrnné zahraniční politiky. Mezinárodní obchodní politika je formována úhrnem zahraničně obchodních politiky všech zemí.⁷⁰

„Zahraničně obchodní politiku lze definovat jako souhrn zásad a opatření, jež stát provádí v oblasti zahraničního obchodu s použitím obchodně politických nástrojů.“⁷¹

Směry zahraničně obchodní politiky

Liberální obchodní politika – liberalismus

Liberalismus je takový typ politiky, který se snaží eliminovat bariéry obchodu tak, aby státy mohly svobodně a vzájemně obchodovat. Volný obchod tudíž umožňuje neomezený pohyb výrobků a služeb. Překážky obchodu mohou eliminovat dva typy subjektů, tj. stát a mezinárodní instituce. Každý subjekt provádí liberální obchodní politiku na různých úrovních. Stát ji realizuje na národní úrovni a mezinárodní instituce na mezinárodní úrovni. Nejvýznamnější organizací, která se snaží o liberalizaci obchodu je Světová obchodní organizace. Důležitým mezníkem v rozvoji liberalizace ve světě bylo vytvoření Všeobecné dohody o celních a obchodních.⁷²

⁷⁰ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 4-6.

⁷¹ Tamtéž, str. 4-5.

⁷² Tamtéž, str. 12-13.

Důvody pro rozvoj liberalizace v poválečném období byly následující:

- velký vliv protekcionismu ve 30. letech,
- značný rozmach obchodu a výroby průmyslových produktů,
- nárůst zahraničních investic a značný přesun kapitálu mezi zeměmi.⁷³

Protekcionistická obchodní politika – protekcionismus

Protekcionistická politika je součástí hospodářské politiky země. Protekcionismus je založen na opatrování a podpoře domácích výrobců. Stát může zasahovat do mezinárodní směny pomocí regulace dovozu zahraničních produktů a subvencí domácích výrobků pomocí různých nástrojů. Významnými nástroji protekcionistické politiky ze strany ochrany domácího trhu jsou cla, kvóty, restrikce a státní nařízení. Extrémním případem protekcionismu je autarkie, kdy je stát uzavřený a ekonomicky nezávislý vůči ostatním zemím. V důsledku rozvoje mezinárodní směny a globalizace jsou snahy o úplné zrušení překážek obchodu.⁷⁴

Důvodem pro použití ochranné politiky je především ochrana tuzemského trhu, a tím i zlepšení zaměstnanosti. Domácí země nedovází zahraniční výrobky, a tím rozšiřuje svoji produkci a zaměstnává větší množství pracovníků. Dalším důvodem je větší soběstačnost a zabránění silné vazby k ostatním zemím. V případě, že nastane nepříznivá situace, země tímto není poškozena a není závislá na dovozu důležitých komodit. Ochranná politika je klíčová pro země se značně zaostalým průmyslem. Aby se průmysl v těchto zemích mohl rozvíjet a později konkurovat na světovém trhu, musí být opatrován v souvislosti s mezinárodními konkurenčními podniky.⁷⁵

⁷³ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 16.

⁷⁴ Tamtéž, str. 7-12.

⁷⁵ Tamtéž, str. 7.

Nástroje obchodní politiky

K tomu, aby stát takto zasahoval do ekonomiky země, využívá různých nástrojů. Jedná se o tyto nástroje:

Autonomní nástroje

Jedná se o prostředky, které uplatňuje domácí země a vychází z potřeb domácí ekonomiky vůči ostatním zemím. Pomocí těchto prostředků může stát omezit dovoz zahraničních produktů do domácí země. Cílem autonomních nástrojů je ochraňovat domácí trh před konkurenčními podniky působící v zahraničí a podporovat domácí výrobce. Nástroje, které redukuje dovoz zahraničních výrobků lze rozdělit na tarifní a netarifní. Nejvýznamnějším tarifním nástrojem je clo. Druhou skupinou jsou netarifní nástroje, mezi které patří kvantitativní restrikce, licenční řízení či devizové restrikce. Prostředky, které podporují vývoz, jsou důležité při podpoře domácích výrobců a jejich vstupu na zahraniční trh. Jedná se o vývozní subvence a vývozní prémie, které se využívaly především v minulosti. V současné době se vývoz podporuje pomocí státních úvěrů, garancí úvěrů a dalších nástrojů.⁷⁶

Smluvní nástroje

Smluvní prostředky se využívají v mezinárodním obchodě ve vztahu mezi státy. Jedná se především o bilaterální a multilaterální obchodní vztahy. Nejdůležitější nástroje jsou především dohody a smlouvy různého charakteru. Jedná se o dohody obchodní, úvěrové, platební, ekonomické, o spolupráci, o vědecké spolupráci, o technické pomoci, o podpoře a ochraně investic, o vyloučení dvojího zdanění, sektorové či meziministerské. Ve většině případů jde o dohody, které jsou uzavírané mezi státy.⁷⁷

⁷⁶ SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Str. 29-30.

⁷⁷ Tamtéž, str. 29-30.

4.2 Zahraniční obchod České republiky

Zahraniční obchod je součástí většiny států na světě. Česká republika se aktivně zapojuje do obchodu s ostatními státy i přes nelehké události v průběhu 20. století. V současné době je Česká republika závislá na zahraničním obchodu s partnerskými zeměmi.

4.2.1 Historický vývoj zahraničního obchodu ČR

Zahraniční obchod České republiky zaznamenal nejvýznamnější růst v průběhu 20. a 21. století. Dvacáté století je pro Českou republiku vyznačováno důležitými mezníky v dějinách lidstva. Jedná se především o první a druhou světovou válku a následný komunistický režim. Tyto události se značnou měrou podílely na vývoji zahraničního obchodu.⁷⁸

Zahraniční obchod ČR 1945 až 1990

Zahraniční obchod Československa se začal rozvíjet po druhé světové válce. Byl tvořen na základě dekretů, zákonů a ustanovení. V polovině 20. století, přesněji rok 1945, bylo vytvořeno Ministerstvo zahraničního obchodu, a to mělo za úkol určovat pravidla pro firmy, které se zabývaly obchodem se zahraničním a internacionálním zasilatelstvím. V témže roce bylo sjednoceno celní právo Československa a byla znovu zavedena původní měna československá koruna. V roce 1952 byla zřízena Československá obchodní komora a orgány celní správy, které byly nápomocny Ministerstvu zahraničního obchodu v různých oblastech.⁷⁹

Hlavní náplní ministerstva zahraničního obchodu se staly tyto úkoly:

- stanovovat předpoklady a vydávat povolení pro export a import zboží,
- regulovat nařízení a povolení pro nakoupení výrobků v zahraničí, pro prodávání skladování výrobků,

⁷⁸ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 48–49.

⁷⁹ Tamtéž, str. 48–49.

- sledovat hodnotu, kvalitu, zpracování artiklů a dokumenty, které se váží ke zboží při importu a exportu,
- stanovovat, které podniky mohou a nemohou uskutečňovat export, import nebo reexport zboží.⁸⁰

Zahraniční obchod byl značně protekcionistický a omezující opatření platila i proti domácím vývozním podnikům. V roce 1948 byl vytvořen Zákon o státní organizaci zahraničního obchodu a mezinárodního zasílatelství, které mělo za následek vznik monopolů řízených státem a znemožnění privátním podnikům realizovat zahraniční obchod.⁸¹

Vznikem Československé socialistické republiky bylo založeno Federativní ministerstvo zahraničního obchodu a společně s Českou státní pojišťovnou a Československou obchodní bankou kontrolovalo a usměrňovalo zahraniční obchod. ČSSR a také zahraniční obchod byl řízen na základě centrálního plánování. Zahraniční obchod se řídil plánem, který zahrnoval finanční plán, plán dovozu a vývozu, plán deviz, přepravní plán a několik dalších plánů. Dalším nástrojem obchodní politiky byly smluvní, autonomní nástroje (cla, kvóty) a ekonomické nástroje. Zahraniční obchod byl velmi významný, neboť zajišťoval potřebné výrobky a suroviny pro plánovanou výrobu a umožňoval vývoz klíčových výrobků. V důsledku potřeby surovin a výrobků pro výrobu byla odstraněna cla na některé produkty. Na malou skupinu výrobků, především kávu a čaj, byla cla zachována. Ze strany USA byla zavedena omezující opatření, neboť Československo bylo ekonomicky propojeno s východními zeměmi, které zastávaly politiku socialismu. Spojené státy zastávaly opačný názor v politice, tzn. zastávaly politiku proti socialistickému režimu. Ačkoliv Československo bylo propojeno se socialistickými státy a největší světová ekonomika odmítala spolupráci, v období 70. let Statistický úřad Československa uváděl, že je země vysoce zapojena do internacionální dělby práce. Československá socialistická republika dosahovala druhého nejvyššího obratu v mezinárodní směně na obyvatele.

⁸⁰ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 49.

⁸¹ Tamtéž, str. 49-57.

Statistika uváděla pouze porovnání Československého zapojení se státy RVHP⁸². Zapojení země v rámci světové ekonomiky bylo o poznání slabší.⁸³

Zahraniční obchod se socialistickými zeměmi

Zahraniční obchod se socialistickými státy byl pro Československo klíčový, protože zajišťoval dodávky důležitých surovin a výrobků pro plánovanou výrobu. V této době se neuplatňoval zahraniční obchod vůči západním zemím. Od poloviny 20. století se obchod Československa značně zvyšoval ke státům RVHP. V roce 1985 dosahoval nejvyššího podílu (74 %) na obratu zahraničního obchodu ČSSR. V období politických obměn 1989-90 se podíl obratu na zahraničním obchodu výrazně snížil. Největšími obchodními partnery v této době byl Sovětský svaz, Německá demokratická republika, Polsko, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko.⁸⁴

Zahraniční obchod s nesocialistickými zeměmi

Zahraniční obchod s nesocialistickými zeměmi byl velmi ovlivněn politickou a ekonomickou situací. Západní svět zastával tržní ekonomiku a socialistické země uplatňovaly centrálně plánovanou ekonomiku. Obchod s nesocialistickými státy také ovlivňovala technická vyspělost produktů, neboť Československo v té době nemělo dostatečný přístup k západním technologiím a pouze spolupracovalo s technologicky zaostalými východními státy. V letech 1980 až 1983 vládla v západním světě krize, která měla za následek snížení odbytu v západních zemích. Situace se začala zlepšovat až koncem 80. let, kdy došlo ke změně v politickém systému. V této době vzrostl podíl zahraničního obchodu s vyspělými západními státy a zároveň se snižoval obchod se státy socialistickými. Nevýznamnějším obchodním partnerem bylo v tomto období Evropské hospodářské společenství, Evropské sdružení volného obchodu, USA, Kanada a Japonsko. Dalšími partnery pro Československou socialistickou republiku byly rozvojové země

⁸² RVHP neboli Rada vzájemné hospodářské pomoci byla mezinárodní ekonomická integrace, která slučovala socialistické státy.

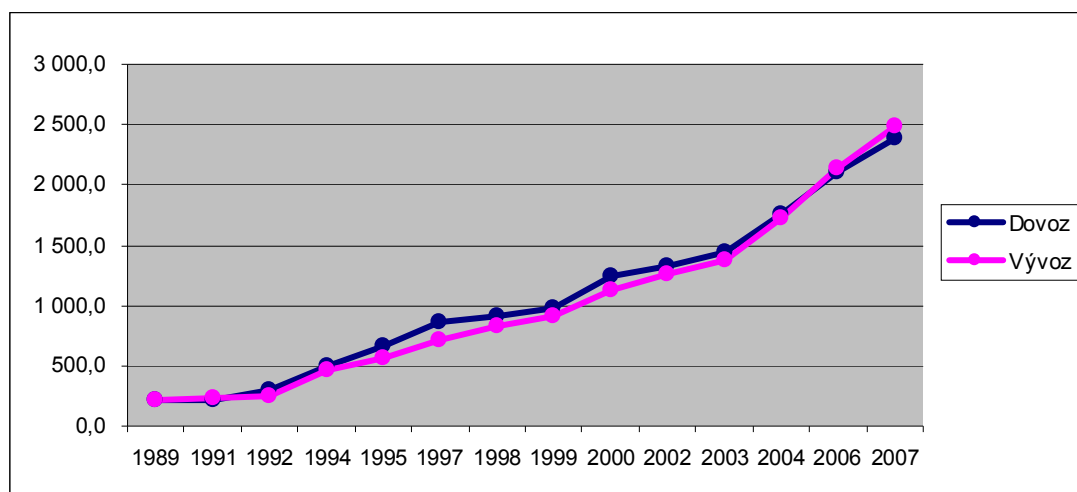
⁸³ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 50-64.

⁸⁴ Tamtéž, str. 78-79.

z Latinské Ameriky, Asie a Afriky. Nejvíce vyváženými produkty se staly strojní a dopravní zařízení, obráběcí stroje, chemické výrobky, výrobky z oceli a železa, textilní a sklářské produkty.⁸⁵

Zahraniční obchod ČR 1990 až 2007

Zahraniční obchod se od roku 1989 výrazně zlepšil, a to bylo přičiněno především změnou politické struktury země a rozpad totalitního režimu. Vývoj zahraničního obchodu České republiky je uveden v následujícím obrázku č. 4. Z grafu je patrné, že se vývoz zboží zvýšil v letech 1989 až 2007 z 216,5 mld. Kč na 2 479,2 mld. Kč. Dovoz se zvýšil z 211 mld. Kč na 2 391,3 mld. Kč.⁸⁶

Obrázek č. 4: Vývoj zahraničního obchodu ČR 1989 až 2007

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu⁸⁷

V listopadu roku 1989 se změnil politický a ekonomický systém a Československo změnilo ekonomiku centrálního plánování na tržní ekonomiku po vzoru západních zemí. Byl to výrazný milník ve vývoji zahraničního obchodu. V této době se zrušily státní monopoly, které se zabývaly mezinárodním obchodem. Velký vliv na zahraniční obchod

⁸⁵ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 87-91.

⁸⁶ ČSÚ. Zahraniční obchod České republiky (vývoz, dovoz). [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-02-26 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_zo

⁸⁷ Tamtéž

měl i úpadek obchodní organizace RVHP, které mělo za následek ukončení obchodování s některými východními zeměmi. Československo se muselo začít orientovat na jiné trhy, kde ale mělo problém s nízkou technologickou úrovní svých výrobků. V roce 1991 byla hlavním úkolem liberalizace obchodu. K realizaci a koordinaci zahraničního obchodu bylo v roce 1992 vytvořeno Ministerstvo průmyslu a obchodu, které bylo následníkem Federálního ministerstva zahraničního obchodu. V roce 1993 zanikla Česká a Slovenská federativní republika a vznikly nové státy Česká a Slovenská republika. V této době byl zaveden Zákon o hospodářských stycích se zahraničím, který umožňoval všem subjektům podílet se na zahraničním obchodu. Nástrojem regulace zahraničního obchodu bylo clo, které se uplatňovalo na většinu dovezeného zboží.⁸⁸

Dle analýzy zahraničního obchodu z let 1993-99 se obchod začal rozvíjet a vývoz se zvýšil ze 421,6 mld. Kč na 908,8 mld. Kč a dovoz z 426,1 mld. Kč na 973,2 mld. Kč. Během tohoto období byl dovoz vyšší než vývoz, a proto ČR realizovala pasivní obchodní bilanci. Česká republika se potýkala s výraznými změnami v hospodářství a ve vlastnictví. Důležitými obchodními partnery pro vývoz se staly evropské země, především země Evropské unie. Zahraniční obchod ČR se zeměmi bývalého Sovětského svazu značně oslaboval. V této době se začal formovat vývoz a dovoz s Německem, jehož hospodářský vývoj byl pro zahraniční obchod ČR velmi důležitý. Vyváženými a dováženými artikly byly stroje a dopravní prostředky, které se staly největší vývozní a dovozní komoditou. V roce 1998 a 1999 se Česká republika nacházela v období recese. V této době klesla úroveň české ekonomiky, která byla zapříčiněna poklesem tuzemské poptávky a ovlivňovala vývoj zahraničního obchodu. Nepříznivý hospodářský vývoj způsobil i pokles investic ve stavebním sektoru, růst nezaměstnanosti a pokles produktivity práce. Recese měla ale i kladné dopady, především v poklesu inflace a vnější nerovnováhy. Světová ekonomika se v letech 1997-98 potýkala s finanční a ekonomickou krizí, která sužovala asijský kontinent. Tento rok také Rusko a jihoamerické státy bojovaly s hospodářskou a měnovou krizí. Spojené státy americké a Evropská unie zaznamenaly

⁸⁸ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 97-102.

příznivý růst, a tím odvrátily globální ekonomickou krizi. Krize, která se přenášela mezi státy, prokázala přítomnost globalizace celosvětového hospodářství.⁸⁹

Rok 2000 a 2001 byl příznivý pro růst ekonomiky ČR. Příčinou růstu byl vysoký objem investic ze zahraničí, který měl za následek udržení nízké inflace a ustálení rovnováhy v ekonomice. V roce 2001 se zvýšil podíl průmyslové a stavební produkce v ČR. Světová ekonomika v roce 2000 zaznamenala značný růst a pozitivní vývoj. Oproti tomu rok 2001 byl významný poklesem hospodářství ve Spojených státech, které se rozšířilo do celého světa.⁹⁰

Pro Českou republiku byl rok 2002 ekonomicky nepříznivý. Význačnými faktory ovlivňující zahraniční obchod byl pokles celosvětového hospodářství a povodně v ČR. I v tomto období Česká republika realizovala svůj zahraniční obchod, a to nejvíce se sousedními státy. Zvýšil se také podíl vývozu do Velké Británie, Francie a Nizozemska. Neúspěchem byl stále se zvyšující propad obchodu s Čínou. Nejvíce vyváženou komoditou byly dopravní prostředky a stroje, které podílely celkem 49,6 % na celkovém vývozu ČR.⁹¹

Důležitým mezníkem ve vývoji zahraničního obchodu byl rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie. Pro ČR to mělo za následek větší zapojení do mezinárodního obchodu a zlepšení obchodí bilance.⁹² V roce 2005 byl poprvé od roku 1989 vývoz vyšší

⁸⁹ CZECH TRADE. Desetiletá analýza zahraničního obchodu 1993-2002. [online]. Praha: CzechTrade, 2004 [vid. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_1993_2002.pdf

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ CZECHTRADE. Základní vývojové trendy zahraničního obchodu České republiky v roce 2002. [online]. Praha: CzechTrade, 2003 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2002.pdf

⁹² CZECH TRADE. Makroekonomická analýza zahraničního obchodu ČR – rok 2004. [online]. Praha: CzechTrade, 2005 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2004.pdf

než dovoz. Rozdíl vývozu a dovozu činil celých +40,4 mld. Kč oproti předchozímu období, kdy rozdíl dosahoval -26,4 mld. Kč.⁹³

Rok 2007 byl významný v mnoha ohledech. České hospodářství a česká ekonomika zaznamenala značný růst. K růstu napomohl i vstup České republiky do Schengenského prostoru v prosinci roku 2007. To znamenalo volný pohyb osob na území států Evropské unie. Tento přechod nevyžadoval žádnou kontrolu na hranicích mezi smluvními státy.⁹⁴

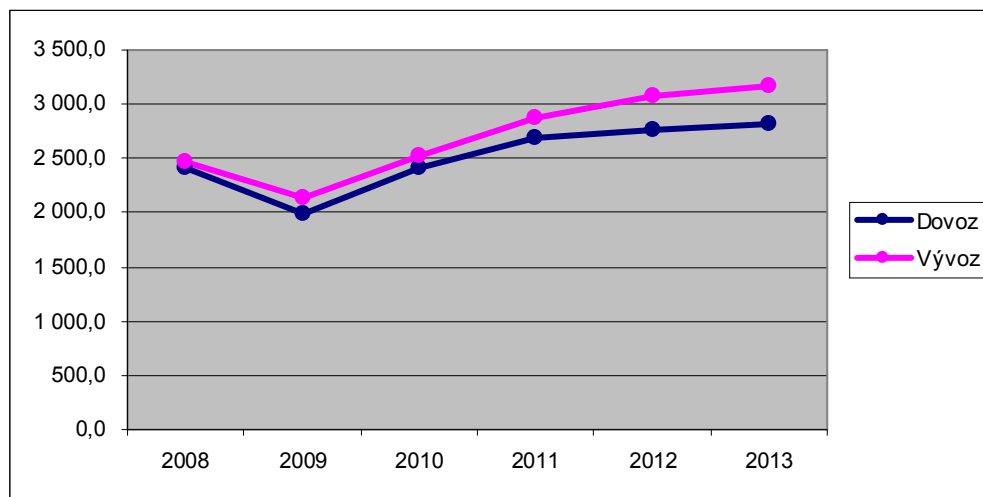
Zahraniční obchod ČR 2007 až 2013

Vývoj zahraničního obchodu České republiky procházel v letech 2007 až 2012 výraznými změnami a byl ovlivňován mnoha faktory. Největší vliv měla světová finanční krize, která působila na českou ekonomiku a zahraniční obchod v letech 2008 a 2009 a následky lze pozorovat dodnes. Vývoj zahraničního obchodu České republiky v letech 2008 až 2013 je zobrazen na obrázku č. 5.⁹⁵

⁹³ CZECH TRADE. Hlavní vývojové trendy zahraničního obchodu České republiky v roce 2005. [online]. Praha: CzechTrade, rn. [vid. 2014-03-09]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2005.pdf

⁹⁴ CZECH TRADE. Zahraniční obchod České republiky v roce 2007. [online]. Praha: CzechTrade, 2008 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2007.pdf

⁹⁵ ČSÚ. Zahraniční obchod se zbožím od roku 1993. [online] Praha: Český statistický úřad, 2014-03-14 [vid. 2014-03-14] Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=VZO1010CU&kapitola_id=3&null

Obrázek č. 5: Vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 2008 až 2013 v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu ⁹⁶

Rok 2007 a 2008 se stal pro světovou ekonomiku negativní. Světová finanční krize začala v USA v roce 2006. V následujícím roce se situace na trhu s hypotečními úvěry ve Spojených státech velmi zhoršila. Bankovní instituce poskytovaly půjčky respektive hypotéky subjektům s nízkou platební schopností. Byl to hlavní důvod, proč se americký trh zhroutil, neboť úvěry byly nedobytné a bankovní instituce tak přicházely o velké finanční částky. Hypoteční úvěry ve Spojených státech jsou úzce spjaty s cennými papíry. V roce 2007 se finanční krize dostala až do Evropy, kdy francouzská banka omezila výdej hotovosti ze svých fondů. V důsledku globalizace se bankovní instituce na celém světě staly na sobě závislé, a proto se finanční krize dostávala do celého světa a ovlivňovala finanční sektor ve všech vyspělých ekonomikách. V jednotlivých zemích musely zasahovat státní a mezinárodní instituce (především Mezinárodní měnový fond), které finančně pomáhaly jednotlivým subjektům v překonávání finanční krize. Mnoho subjektů zkrachovalo. Globální krize jistým způsobem působí dodnes a je považována za největší krizi od 30. let 20. století. Mnoho subjektů po celém světě se stále potýká s finančními problémy, ačkoliv světová ekonomika v posledních letech zaznamenává opětovný růst.⁹⁷

⁹⁶ ČSÚ. Zahraniční obchod se zbožím od roku 1993. [online] Praha: Český statistický úřad, 2014-03-14 [vid. 2014-03-14] Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=VZO1010CU&kapitola_id=3&null

⁹⁷ ČT24. Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. [online]. Praha: Česká televize, 2009-09-07 [vid. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/65850-ekonomicka-krize-nejdrive-spatne-hypoteky-pote-krach-bank/>

Světová finanční krize ovlivnila i českou ekonomiku. V roce 2008 a 2009 se ekonomice v ČR výrazně nedařilo. Velký vliv na ekonomiku měl pokles poptávky v zahraničí. Česká republika má ekonomiku, která je zaměřena na export, a proto zaznamenala výrazný propad. Česká finanční sféra měla výhodu v dostatečné zásobě finančních prostředků a zdrojů, a tak krize na tuto sféru neměla tak ničivý dopad. Pro Českou republiku a její následný východ z krize bude záviset na zahraniční poptávce a jejím vývoji.⁹⁸

V roce 2009 se Česká republika nacházela na nízké úrovni ekonomiky a zahraničního obchodu. Ekonomika poklesla o celých 4,1 %. Obrat zahraničního obchodu dosáhl výše 4110,7 mld. Kč a zaznamenal snížení o více než 769 mld. Kč v porovnání s předchozím rokem. Pokles celkového zahraničního obchodu tak byl o 15,8 %. Zápornou bilanci v tomto roce Česká republika zaznamenala s Čínou, Ruskem a Japonskem. Kladnou bilanci ČR zaznamenala s Německem, Rakouskem, Slovenskem, Velkou Británií a Francií. Důležitými vývozními komoditami byly opět stroje a dopravní prostředky.⁹⁹

Od roku 2009 se zahraniční obchod stále zvyšuje. Růst obchodu je nižší než v ostatních letech. Důvodem nízkého růstu je neustálé vyrovnávání dopadů finanční krize z roku 2008. Zahraniční obchod ČR je také do jisté míry ovlivněn i krizí eurozóny i přes to, že Česká republika doposud nepřijala Euro. Česko nejvíce obchoduje se státy Evropské unie, které již Euro zavedly.¹⁰⁰

⁹⁸ SINGER, M. Hospodářská krize a česká ekonomika. [online]. Praha: Česká národní banka, 2010-06-15 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf

⁹⁹ CZECH TRADE. Zahraniční obchod České republiky v roce 2009. [online]. Praha: CzechTrade, 2010 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2009.pdf

¹⁰⁰ SINGER, M. Krize eurozóny a česká ekonomika. [online]. Praha: Česká národní banka, 2011-10-17 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20111017_senat.pdf

Vznik eurozóny se datuje do roku 1999. Mnoho odborníků se shoduje na faktu, že eurozóna nebyla dobře nastavena již při svém počátku. Krize eurozóny započala v roce 2010 jako důsledek přehřívání méně vyspělých ekonomik a strukturální různorodosti. Tento fakt byl hlavní příčinou vzniku krize, neboť se zde začaly tvořit značné rozdíly mezi vyspělými a méně vyspělými státy eurozóny. Evropská unie při snaze o řešení krize porušila určitá pravidla, která byla stanovena ještě před krizí. Mnoho postižených států při vzniku krize mělo velké problémy s překonáváním nepříznivé situace a se snižováním jejich veřejných dluhů. Krize postihala mnoho států především Řecko, Irsko, Španělsko a Portugalsko.¹⁰¹

V roce 2013 se podařilo české ekonomice vyprostit z dlouhodobé recese. Zahraniční obchod je v posledním roce velice příznivý a dochází k růstu zahraniční poptávky. Důležitým faktorem pro růst obchodu je stabilita států, se kterými ČR obchoduje. To znamená, že nesmí nastat další krize eurozóny a světová finanční krize. V případě, že tyto události nenastanou, zahraniční obchod ČR bude nadále růst zvyšujícím se tempem.¹⁰²

4.2.2 Podpora exportu

Česká republika, její orgány a instituce se snaží domácím vývozcům poskytnout podporu při obchodování se zahraničím. Jedná se například o Zelenou linku pro export, internetové stránky Businessinfo.cz, Služby státu v zahraničí, Českou exportní banku a mnoho dalších.¹⁰³

¹⁰¹ SINGER, M. Krize eurozóny a česká ekonomika. [online]. Praha: Česká národní banka, 2011-10-17 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20111017_senat.pdf

¹⁰² SINGER, M. Česká ekonomika na začátku oživení. [online]. Praha: Česká národní banka, 2013-10-23 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20131023_brno.pdf

¹⁰³ BUSINESSINFO. Export v kostce. [online]. Praha: CzechTrade, © 1997-2014 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statni-podpora-exportu.html>

Zelená linka pro export

Jednou z důležitých pomůcek pro vývozce z České republiky je Zelená linka pro export. Byla založena v roce 2006 a napomáhá začínajícím exportérům vyřešit jejich obtíže a poskytovat potřebné informace. Exportéři mohou linku kontaktovat telefonicky a elektronicky. Od roku 2006 Zelená linka vyřešila 13 000 dotazů a její význam stále roste. V současné době pomáhá nejen českým exportérům, dokonce i napomáhá zahraničním subjektům především z Německa, Číny, Indie a Ruska. Zahraniční subjekty usilují o navázání kontaktů s novými obchodními partnery.¹⁰⁴

BusinessInfo.cz

Důležitým zdrojem informací pro exportéry je portál BusinessInfo.cz. Portál byl zřízen Ministerstvem průmyslu a obchodu a vedení portálu zajišťuje CzechTrade. BusinessInfo.cz je důležitý prostředek, který poskytuje informace vývozcům z oblasti zahraničního obchodu, exportních příležitostí, teritoriálních informací, státní podpory a vstupu do podnikání. Využití portálu se zvyšuje a měsíčně jej využije více než 300 000 lidí.¹⁰⁵

Služby státu v zahraničí

Zastupitelské úřady a generální konzuláty v zahraničních zemích nabízejí služby k podporování vývozců při vstupu na zahraniční trh. Hlavní náplní úřadů a konzulátů je především poskytovat:

- informace o ekonomických poměrech,
- informace o nových obchodních partnerech,
- pomoc při veletrzích a výstavách,
- podporu při zahraničních soutěžích,
- podporu při komunikaci se zahraničními vládními institucemi,

¹⁰⁴ ODBOR EXPORTNÍCH SLUŽEB. Zpráva o činnosti Zelené linky pro export za období leden – září 2013. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013-10-15 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument144085.html>

¹⁰⁵ BUSINESSINFO. Export v kostce – Portál BusinessInfo.cz. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012-03-04 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evk-portal-businessinfo-cz-1129.html>

- informace o prostoru k podnikání a trzích v zahraniční zemi,
- další pomoc a podpora při podnikání v zahraničí.¹⁰⁶

Financování a pojištění

Hlavní institucí pro financování exportu je Česká exportní banka a. s. Banka poskytuje zvýhodněné exportní úvěry a jiné služby, které neposkytují komerční banky. ČEB umožňuje exportérům financovat své vývozní operace a snaží se podpořit konkurenceschopnost podniků v ČR. Pomáhá financovat velké vývozní transakce českých vývozců i malé transakce malých ekonomických subjektů. ČEB podporuje odvětví, které mají výrazný vliv na zaměstnanost v ČR. Základní funkce banky vychází z Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry, Konsensu OECD.¹⁰⁷

Exportní garanční a pojišťovací společnost EGAP se zabývá pojištěním vývozních úvěrů a předexportního financování. Jedná se o instituci, která pomáhá exportérům pojistit úvěry, u kterých je značné riziko jejich nesplacení. EGAP poskytuje úvěry, pojišťuje exportní dohody a poskytuje záruky. Tyto pojišťovací služby nepojišťuje žádná komerční pojišťovna v ČR. EGAP se řídí Konsensem OECD a podmínkami Berlínské unie.¹⁰⁸

CzechTrade

Agentura CzechTrade byla zřízena Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Náplní agentury je poskytovat nezbytné informace o zahraniční ekonomice, obchodu, podmínkách trhu a zahraničních obchodních příležitostech. Důležitou činností organizace je zajišťovat a provádět různá školení a kurzy pro exportéry, a tím zvyšovat konkurenceschopnost podnikatelů z ČR v zahraničí. Agentura poskytuje různé podpory, které napomáhají zlepšit

¹⁰⁶ BUSINESSINFO. Export v kostce – Služby státu v zahraničí. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013-03-04 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/export-v-kostce-sluzby-statu-v-zahranici-29821.html>

¹⁰⁷ MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 230.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 229-230.

postavení tuzemských podniků a podnikatelů v zahraničí a získávat nové zákazníky. Jedním z těchto podpor jsou zejména exportní balíčky.¹⁰⁹

Česká centra

Česká centra byla zřízena Ministerstvem zahraničních věcí ČR. Jedná se o příspěvkovou organizaci, která se zabývá rozšířením informovanosti o České republice v zahraničí. Hlavní náplní příspěvkové organizace je oblast kultury, vzdělávání a cestovního ruchu. Česká centra se zaměřují také na podporu exportu a napomáhají českým podnikatelům navazovat obchodní vztahy.¹¹⁰

CzechInvest

Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest byla založena Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Agentura se věnuje zvýšení konkurenceschopnosti České republiky. CzechInvest se zabývá podporou tuzemských podnikatelů a poradenskými službami v oblasti podnikání. Důležitou činností je také získávat zahraniční investice a pobízet zahraniční subjekty při investování do příležitostí, které se nachází na území České republiky.¹¹¹

Další instituce, které se zabývají podporou a poskytováním informací, jsou například Hospodářské komory států EU, Zahraniční obchodní komory ČR, FITPRO či zastupitelské úřady v jednotlivých zahraničních zemích a mnoho dalších institucí.¹¹²

¹⁰⁹ MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4. Str. 230.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 231.

¹¹¹ Tamtéž, str. 230-231.

¹¹² Tamtéž, str. 230-231.

5 Komparativní výhody České republiky

Česká republika je malou proexportně orientovanou ekonomikou, která disponuje komparativními výhodami i nevýhodami. Na komparativní výhody a nevýhody ČR lze pohlížet ze dvou hledisek. Jedná se o hospodářské a přírodní hledisko. Obě kategorie jsou značně rozdílné a definované jinými charakteristikami. V případě přírodní kategorie se jedná především o její stabilitu. Jedná se zejména o výhodnou zeměpisnou polohu, dobrý přírodní povrch a dostatek minerálních zdrojů. Česká republika disponuje i komparativní nevýhodou, která je určena naturálními podmínkami. Tato nevýhoda vychází z malé zásoby materiálových zdrojů, velmi malé rozlohy země, a tím způsobený nízký počet obyvatel. Hospodářské podmínky tvoří druhou kategorii komparativních výhod a nevýhod. Podmínky jsou často měnitelné a nestálé. Země může tyto výhody ztratit či získat s ohledem na její hospodářskou situaci. Česká republika disponuje komparativní výhodou v oblasti hospodářských podmínek. Výhodu lze spatřit ve vysoké vzdělanosti a odborné způsobilosti obyvatelstva, v nízkých mzdách, platech a v dosaženém stupni průmyslového sektoru. Česká republika má v této skupině komparativní nevýhody, které se vyznačují například v malé konkurenční schopnosti domácích produktů v mezinárodní směně.¹¹³

5.1 Geografická poloha země

Česká republika se nachází ve střední Evropě, a tím získává značnou komparativní výhodu. Země má přístup ke svým strategickým obchodním partnerům. Exportní výrobní podniky, které sídlí v České republice mají přístup do klíčových zemí, kde mohou prodat své výrobky. Podniky mohou využívat strategické polohy ČR a vyvážet výrobky do celé Evropy a celého světa. Výhodná poloha také umožňuje použití hlavních obchodních tras napříč Evropou a přístavů, které jsou umístěné v blízkosti ČR.

¹¹³ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 114-115.

Česká republika má mnoho významných sousedících zemí, mezi které patří Spolková republika Německo, Rakousko, Slovensko a Polsko. Pro exportní podniky je nejdůležitější obchodní partner Německo, se kterým ČR sdílí nejdelší hranice a které se nejvíce podílí na obratu zahraničního obchodu ČR. V roce 2013 zahraniční obchod ČR se SRN dosáhl obratu celkem 1 705,6 mld. Kč. Druhým největším obchodním partnerem pro ČR je Slovensko, které dosáhlo obratu zahraničního obchodu v roce 2013 celkem 443,6 mld. Kč. Ostatní sousedící země, především Polsko a Rakousko se také značným způsobem podílí na zahraničním obchodu ČR.¹¹⁴

Ač je Česká republika svoji rozlohou velmi malá, je důležitou spojnici mezi západní a východní Evropou. Mnoho evropských zemí využívá Českou republiku jako tranzitní zemi ve svých obchodních záležitostech. Pro ČR to znamená využívání přepravních sítí a s tím spojené poplatky. Exportní podniky mohou využívat obchodní cesty, které se nachází v ČR. Nejvíce využívaným typem přepravy výrobků k odběratelům je silniční doprava. V ČR se k 1. lednu 2013 nacházelo celkem 55 716,5 kilometrů dálnic, rychlostních silnic a silnic I., II. a III. třídy. Na území ČR se nachází značný počet silnic, které umožňují propojení významných ekonomických, politických a rekreačních oblastí. Silnice musí být stále udržované a musí se tvořit nové trasy, které země financuje pomocí vlastních prostředků a také pomocí fondů EU. V letech 2007-13 se uskutečnil Operační program Doprava, který poskytoval peněžní prostředky ve výši 5,821 mld. EUR. Hlavním cílem byla výstavba nových úseků silnic a zajištění plynulosti a bezpečnosti dopravy. Dalším důležitým fondem pro opravu a údržbu dálnic je Státní fond dopravní infrastruktury. Největší podíl připadá na silniční přepravu, ačkoliv nelze opomenout i alternativní způsoby přepravy. Jedná se zejména o železniční, leteckou a vodní vnitrozemskou přepravu. Podíl železniční dopravy na nákladní přepravě klesá a v roce 2012 dosáhl celkem 21,55 % na celkové dopravě.¹¹⁵

¹¹⁴ ČSÚ. Zahraniční obchod podle teritoriálního hlediska. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-06 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/760037EF64/\\$File/6001131202.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/760037EF64/$File/6001131202.pdf)

¹¹⁵ ŘSD ČR. Silnice a dálnice v České republice. [online]. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2013 [vid. 2014-03-11]. Dostupné z: [http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/\\$file/RSD2013cz.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/$file/RSD2013cz.pdf)

Při vývozu musí exportní podniky a jejich zákazníci platit poplatky za využití určitých úseků silnic a dálnic na území ČR. Použití některých silničních úseků je v České republice zpoplatněno již od roku 1995. Toto zpoplatnění je určeno pro motorová vozidla se čtyřmi a více koly a řídí se Zákonem č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. Zákon rozděluje poplatky na časové a podle typu vozidla a ujeté vzdálenosti. Časové zpoplatnění se vztahuje na motorová vozidla o hmotnosti do 3,5 tuny. Tento poplatek se uhrazuje jednorázově na období jeden rok, jeden měsíc či deset dnů. Druhý typ poplatku se vztahuje na motorová vozidla se čtyřmi a více koly a hmotností vyšší než 3,5 tuny. Tato vozidla uhrazují poplatky nazývané mýtné. Výše mýtného je určena podle počtu ujetých kilometrů na placeném úseku silnice vynásobené sazbou mýtného. Sazba mýtného je stanovena podle počtu náprav, jízdní soupravy, emisní třídy vozidla nebo dle období. Sazby mýtného a časových poplatků jsou stanoveny v Nařízení vlády č. 354/2011 Sb.¹¹⁶

Poplatky za využívání silniční přepravy vybírají i některé evropské země. Největší obchodní partner pro ČR je Německo, které ukládá povinnost platit za využití silničních úseků pro nákladní vozidla s hmotností vyšší než 12 tun. Tento poplatek se nazývá mýtné a jeho výše je určena pomocí emisní třídy vozidla. Sazba za jeden kilometr použití konkrétních úseků se pohybuje od 0,1 do 0,3 EUR. V Německu se také vybírají poplatky za průjezd určitých tunelů. Zde se poplatky pohybují v rozmezí od 1 – 7 EUR za průjezd daným tunelem.¹¹⁷

5.2 Nízké mzdy, platy a náklady práce

Komparativní výhodu země a exportních podniků lze spatřovat v nízkých nákladech práce a nízkých mzdách a platech. Česká republika musela reagovat na silnou konkurenci z východní Asie. V novém tisíciletí se značně rozvinul průmysl Čínské lidové republiky. ČLR začala svým průmyslem konkurovat státům a výrobcům na celém světě. Nízké

¹¹⁶ KOČÍ, R. *Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů*. 4. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-51-9. Str. 110-123.

¹¹⁷ TOLLS. Dálniční poplatky Německo. [online]. leden 2014 [vid. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.tolls.eu/cs/germany>

náklady práce a mzdy výrobních dělníků v ČLR měly značný vliv na ostatní země světa. V posledních letech se ale v ČLR náklady práce zvyšují a Čína by měla ztratit status země s levnou pracovní silou. V důsledku zvyšujících se mezd by měla země ztratit výhodu u výrobků náročných na práci. Minimální mzda vzrostla o více než 20 % za poslední rok v určitých oblastech ČLR. Také průměrná mzda výrobního dělníka už není nejnižší a za poslední desetiletí vzrostla o více než 12 % a nyní dosahuje 3 USD za hodinu. Mnoho podniků začíná přemýšlet o přesunu své výroby do jiných a levnějších zemí. Mezi země s nízkými náklady patří například Indonésie, Vietnam či Mexiko. Ačkoliv Česká republika nedisponuje absolutní výhodou v oblasti nízkých nákladů na práci, tak je stále atraktivní zemí pro mnoho zahraničních podniků při zakládání svých poboček a závodů.¹¹⁸

5.2.1 Průměrná mzda

„Průměrná hrubá měsíční mzda na fyzické osoby: podíl mezd bez ostatních osobních nákladů, který připadl v průměru na jednoho zaměstnance (vedeného v evidenčním počtu zaměstnanců) za jeden měsíc.“¹¹⁹

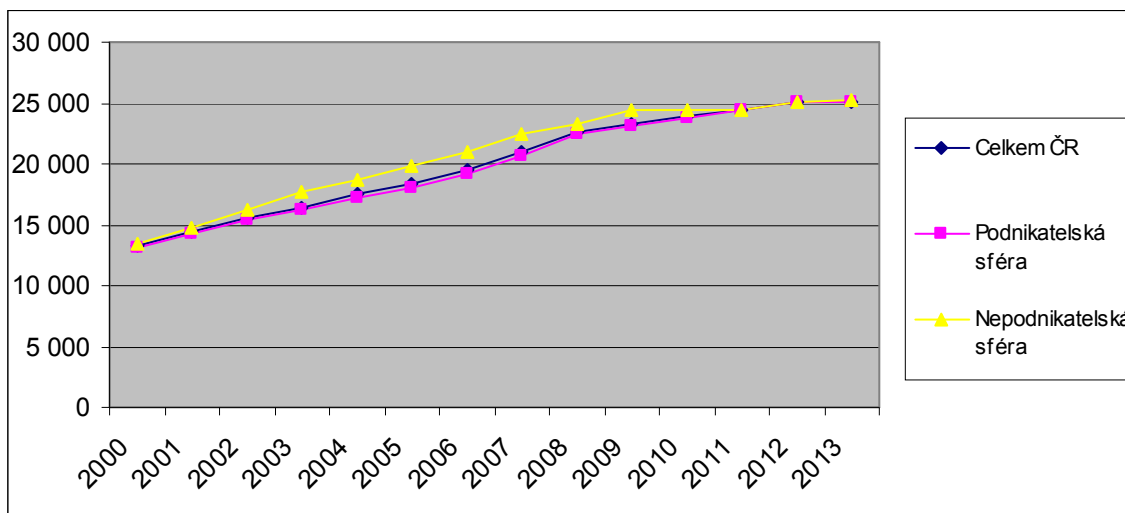
V ČR se sleduje nominální mzda v podnikatelské oblasti, v nepodnikatelské oblasti a celková průměrná nominální mzda. Mzdy v podnikatelské oblasti se stanovují pomocí kolektivního nebo osobního stanovení. Kolektivní stanovení je určeno pomocí kolektivních dohod. Kolektivní dohody jsou vytvářeny dohodou mezi dvěma subjekty, a to odbory a zaměstnavateli. Individuální stanovení mezd je utvářeno dohodou mezi pracovníky a zaměstnavateli. Většina pracovníků v ČR je zaměstnaná v podnikatelské oblasti. Nepodnikatelská oblast je charakteristická zaměstnáváním osob v oblasti armády, státní

¹¹⁸ SDCEExec. Is Chinese Manufacturing's Low-Cost Run Ending? *SDCEExec.com*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2014-03-11. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

¹¹⁹ ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda na fyzické osoby. [online]. Praha: Český statistický úřad, © 2014 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/ukazdet.jsp?fpismo=P&fid=693>

správy, policie a školství a je finančně zajišťována z veřejných fondů. V nepodnikatelské sféře zaměstnanci většinou pobírají plat, který je stanoven pomocí právních norem.¹²⁰

Průměrná mzda v České republice v letech 2000-12 zaznamenala pozvolný nárůst, viz obrázek č. 6. V roce 2000 dosahovala celková průměrná měsíční mzda výše 13 219 Kč, v podnikatelské sféře 13 170 Kč a v nepodnikatelské sféře 13 457 Kč. Hrubá měsíční mzda rostla pozvolně v průběhu celého desetiletí. Zpomalení růstu lze zaznamenat od roku 2009, kdy Evropa procházela obdobím ekonomické krize. V prvním čtvrtletí roku 2013 poprvé od roku 2001 klesla průměrná mzda nominálně i reálně. Příčinou je vyplacení odměn a prémie na konci roku 2012. V roce 2013 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda částky 25 128 Kč.¹²¹

Obrázek č. 6: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v podnikatelské a nepodnikatelské sféře

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu¹²²

¹²⁰ KOZELSKÝ T. a D. PRUŠVIC. Výdělký žen a mužů v podnikatelské a nepodnikatelské sféře. [online]. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2007 [vid. 2014-04-03]. ISBN 978-80-87007-79-2. Také dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_247.pdf

¹²¹ ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-03-11 [vid. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr

¹²² Tamtéž

5.2.2 Minimální mzda

V České republice je zavedena i od roku 1991 minimální mzda. Je upravena Zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce.¹²³

„Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci v základním pracovněprávním vztahu podle §3. Mzda, plat nebo odměna z dohod nesmí být nižší než minimální mzda.“¹²⁴

Z následující tabulky č. 4 vyplývá vývoj změny minimální mzdy od roku 1991. V roce 1991 byla zavedena ve výši 2 000 Kč měsíčně a 10,80 Kč za hodinu. Od roku 1998 do roku 2006 byla minimální mzda upravována každý rok. K poslední změně došlo v srpnu 2013, kdy výše dosáhla 8 500 Kč za měsíc a 50,60 Kč za hodinu. Tato změna byla provedena na základě Nařízení vlády č. 210/2013 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zručné mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Výše minimální mzdy je stanovena pro týdenní pracovní dobu v délce 40 hodin.¹²⁵

¹²³ ČESKO. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 Sb., zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3172. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2919/262-2006.pdf>

¹²⁴ Tamtéž, str. 3172.

¹²⁵ MPSV. Minimální mzda od 1.8.2013. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013-07-26 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/13833>

Tabulka č. 4: Vývoj minimální mzdy

Období	Výše minimální mzdy	
	v Kč za měsíc	v Kč za hodinu
1991 únor	2 000	10,80
1992 leden	2 200	12,00
1996 leden	2 500	13,60
1998 leden	2 650	14,80
1999 leden	3 250	18,00
1999 červenec	3 600	20,00
2000 leden	4 000	22,30
2000 červenec	4 500	25,00
2001 leden	5 000	30,00
2002 leden	5 700	33,90
2003 leden	6 200	36,90
2004 leden	6 700	39,60
2005 leden	7 185	42,50
2006 leden	7 570	44,70
2006 červenec	7 955	48,10
2007 leden	8 000	48,10
2013 srpen	8 500	50,60

Zdroj: MPSV. Přehled o vývoji částek minimální mzdy. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013-07-26 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>

Minimální mzdy v Evropě

V Evropské unii se mzdy staly klíčovou otázkou v závislosti na nedávnou hospodářskou krizi v Evropě. Smlouvy o Evropské unii výslovně vylučují regulaci mzdy evropskými institucemi. Mzdy a platy získávají v uplynulých letech stále více pozornosti. Každá země EU má jistou formu minimální mzdy, která se vztahuje komplexně pro všechna odvětví nebo pro jednotlivá odvětví. Hranice minimální mzdy je stanovena na poměrně nízké úrovni. Také způsob stanovení minimálních mezd se v jednotlivých zemích liší. Většina zemí má minimální mzdu určenou pomocí zákona a pouze několik málo zemí má stanovení pomocí kolektivních smluv. V návaznosti na minimální mzdu Evropská unie

zamýšlí vytvořit „Evropskou minimální mzdovou politiku“, která by mohla významně přispět ke stanovení udržitelnější a spravedlivé mzdové sazby. Spravedlivá mzda by měla zajistit všem pracovníkům „slušnou životní úroveň“.¹²⁶

Výše minimální mzdy k 1. 1. 2013 v jednotlivých zemích se podstatně liší. Mnoho zemí nemá zákonem stanovenou minimální mzdu. Jedná se například o Německo, Rakousko, Itálii, Švýcarsko, a severské země. Nejvyšší minimální mzdy jsou v zemích Beneluxu tj. v Lucembursku, Belgii a Nizozemsku. Výše minimální mzdy v Lucembursku dosahuje 1 874 EUR za měsíc, tzn. necelých 51 600 Kč (kurz ČNB 27,530 CZK/EUR k 13.2.2014). V ostatních státech Beneluxu činí minimální mzda okolo 1 500 EUR měsíčně (celkem 41 295 Kč). Naopak nejnižší minimální mzdy dostávají zaměstnanci v Rumunsku a Bulharsku, kde se měsíční sazba pohybuje okolo 160 EUR, tzn. přibližně 4 400 Kč. Česká republika má velmi nízkou minimální mzdu oproti ostatním státům Evropy. Její výše se přibližuje k minimální mzdě Estonska. Je zřejmé, že rozdíly v minimální mzdě jsou značné. Jejich výše je stanovena s ohledem na mnoho faktorů dané země, především jejich ekonomickou situací.¹²⁷

5.2.3 Náklady práce

Náklady na práci zahrnují výdaje zaměstnavatelů za pracovníky. Mezi základní výdaje lze zařadit přímé výdaje, sociální výdaje, osobní náklady, daně a podporu. Přehled měsíčních mzdových nákladů práce v České republice v roce 2012 je uveden v následující tabulce č. 5.¹²⁸

¹²⁶ SCHULTEN, T. European minimum wage policy: A concept for wage-led growth and fair wages in Europe. *International Journal of Labour Research*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, roč. 4, č. 1, s. 85-103. ISSN 20769806. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

¹²⁷ EUROSTAT. Minimum wages. [online]. Lucemburk: European Commission. 2014-04-02 [vid. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00155>

¹²⁸ STATISTICKÝ METAINFORMAČNÍ SYSTÉM. Náklady práce. [online]. Praha: Český statistický úřad, © 2014 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/ukazdet.jsp?fpismo=N&fid=609>

Tabulka č. 5: Měsíční náklady práce v roce 2012 v České republice

Položka	Měsíční náklady práce v ČR v Kč
Přímé náklady	25 089
Sociální požitky	424
Sociální náklady	9 003
Personální náklady	317
Daně a dotace	-59
Celkem	34 774

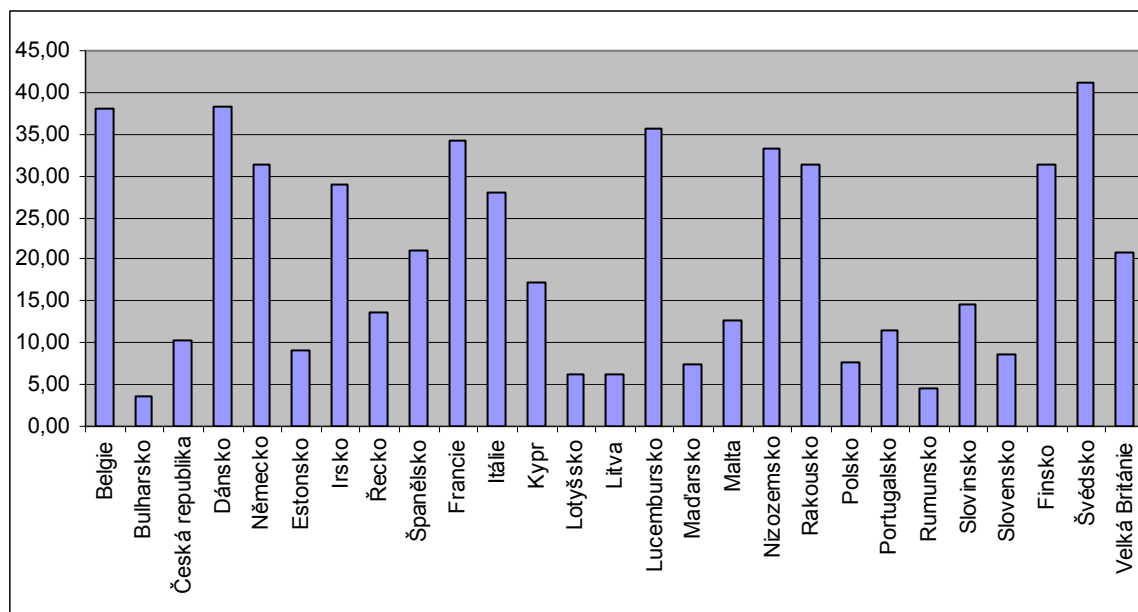
Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu ¹²⁹

Mzdové náklady v Evropě

Mzdové náklady a náklady práce v jednotlivých zemích Evropské unie jsou rozdílné. Značný rozdíl mezi náklady jednotlivých zemích je také způsoben pohybem kurzů jednotlivých měn. Porovnání hodinových nákladů práce v roce 2013 je uvedeno v obrázku č. 7. V grafu není zahrnuta oblast zemědělství a veřejné správy. Z grafu je zřejmé, že průměrné hodinové náklady na práci se pohybují v rozmezí 3,7 – 40,1 EUR za hodinu. Nejvyšší náklady práce jsou ve Švédsku a činily 40,1 EUR za hodinu. Švédsko avšak nemá nejvyšší mzdy a platy, neboť zde jsou vysoké ostatní náklady práce. Nejvyšší mzdy a platy má Dánsko a Belgie, které se řadí na přední příčky s vysokými náklady na práci. Naopak nejnižší mzdy lze spatřit ve východních zemích Evropy, především v Bulharsku, Rumunsku, Lotyšsku a Litvě, kde průměrné hodinové náklady nepřevýšily 6,5 EUR za hodinu. Česká republika se řadí mezi země s nízkými náklady na práci a výše hodinových nákladů se pohybuje okolo 10 EUR.¹³⁰

¹²⁹ ČSÚ. Měsíční náklady práce v třídění podle sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-11-29 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/\\$File/31121311.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/$File/31121311.pdf)

¹³⁰ CORSELLI-NORBLAD, L. and S. LAURISTEN. Hourly labour cost in the EU 28: Hourly labour costs ranged from €3.7 to €41,1 across the EU28 Member States in 2013. [online]. Eurostat Press Office, 2014-03-27 [vid. 2014-04-28]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-27032014-AP/EN/3-27032014-AP-EN.PDF

Obrázek č. 7: *Hodinové náklady na práci evropských států v roce 2013 v Eurech*

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu ¹³¹

Mzdové náklady a celkové náklady na pracovní sílu se v České republice každoročně zvyšují. To dokazuje i předběžná analýza, která předpokládá, že v roce 2014 má česká ekonomika prodělat značnou změnu. Mnoho firem bude přesouvat svoji výrobu do jiných států Evropy, kde náklady na práci jsou nižší než v České republice. Ačkoliv Česká republika stále ještě disponuje nízkými pracovními náklady, existují státy, které mají náklady ještě nižší. Nejvíce diskutovanou zemí se stalo Rumunsko a Ukrajina. Při srovnání nákladů na práci podle grafu č. 7 mezi ČR a Rumunskem je zřejmé, že Rumunsko mělo v roce 2013 druhé nejnižší hodinové náklady na práci. Ačkoliv se určitý druh činností chystá v budoucnu opustit ČR a přesunout se na východ Evropy, Česká republika se stále řadí mezi země s nízkými náklady oproti západním státům Evropy a Evropské unie. ¹³²

¹³¹ CORSELLI-NORBLAD, L. and S. LAURISTEN. Hourly labour cost in the EU 28: Hourly labour costs ranged from €3.7 to €41,1 across the EU28 Member States in 2013. [online]. Eurostat Press Office, 2014-03-27 [vid. 2014-04-28]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-27032014-AP/EN/3-27032014-AP-EN.PDF

¹³² TRAMBA, D. Čtyři dobré zprávy pro rok 2014. In: *Ekonom*. [online]. Praha: Economia, 2013-12-12 [vid. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61432530-ctyri-dobre-zpravy-pro-rok-2014>

Některé podniky budou v následujících letech přesouvat výrobu do východní Evropy, ale mnoho jich zůstane na území stávající země. Především by se měla přesouvat oblast výroby, která se zabývá montováním hotových výrobků. Důležitým faktorem, zda zůstat právě na území České republiky, je vysoká vzdělanost a úroveň technických pracovníků v poměru s jejich mzdovými náklady. Republika je tak pro mnoho zahraničních koncernů stále více atraktivnější. Zahraniční koncerny také uvažují o rozšiřování své výroby a zvýšení počtu zaměstnanců. Poslední dobou se i české podniky dostávají na vysokou úroveň a zařazují se mezi evropskou špičku. Dokladem toho efektu je stále větší export domácích výrobků. Tento efekt je pozitivní pro domácí ekonomiku a následným oživením po nedávné ekonomické krizi. Postupem času by se Česká republika mohla přibližovat západním státům Evropy.¹³³

Náklady práce ve zpracovatelském průmyslu

Zpracovatelský průmysl prodělal náročné období v posledním desetiletí. Ekonomická krize se promítla nejen do finančního sektoru, ale zasáhla většinu odvětví včetně průmyslu. Zpracovatelský průmysl tak prošel obdobím poklesu poptávky a nízké výroby. Až v posledních letech se průmysl začíná oživovat, a tím i zvyšovat svoji produkci. Měsíční náklady práce ve zpracovatelském průmyslu ČR za rok 2012 jsou uvedeny v tabulce č. 6. Z tabulky je zřejmé, že náklady práce ve zpracovatelském průmyslu jsou nižší než průměrné náklady práce v ČR. Celkové náklady v tomto průmyslu v roce 2012 činily 34 203 Kč, což je o celých 571 Kč méně než mzdové náklady, které zahrnují všechna odvětví v ČR.¹³⁴

¹³³ TRAMBA, D. Čtyři dobré zprávy pro rok 2014. In: *Ekonom*. [online]. Praha: Economia, 2013-12-12 [vid. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61432530-ctyri-dobre-zpravy-pro-rok-2014>

¹³⁴ ČSÚ. Měsíční náklady práce v třídění podle sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-11-29 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/\\$File/31121311.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/$File/31121311.pdf)

Tabulka č. 6: Měsíční náklady práce ve zpracovatelském průmyslu ČR v roce 2012

Položka	Měsíční náklady práce ve zpracovatelském průmyslu v Kč
Přímé náklady	24 530
Sociální požitky	390
Sociální náklady	8 941
Personální náklady	380
Daně a dotace	-38
Celkem	34 203

Zdroj: Vlastní zpracování dle Českého statistického úřadu ¹³⁵

Mzdové náklady se liší podle jednotlivých odvětví. Významným odvětvím pro českou ekonomiku je zpracovatelský průmysl. Průměrné mzdy v tomto odvětví jsou odlišné od průměrné mzdy v ČR. V roce 2007 průměrná hrubá měsíční mzda ve zpracovatelském průmyslu dosahovala výše 19 852 Kč. I přes finanční krizi, která měla značný vliv na ekonomiku ČR, tak i na zpracovatelský průmysl, hrubé měsíční mzdy se neustále zvyšovaly. V roce 2010 již dosahovala částky 22 982 Kč a v roce 2013 hrubá měsíční mzda vystoupala na částku 24 857 Kč. Průměrné mzdy ve zpracovatelském průmyslu jsou nižší o 271 Kč než průměrná hrubá měsíční nominální mzda v České republice, která v roce 2013 činila 25 128 Kč.¹³⁶

Součástí zpracovatelského průmyslu je strojírenský průmysl, jehož hlavním a nejdůležitějším odvětvím je automobilový průmysl. Průměrné mzdy v tomto odvětví podle průzkumu Sdružení automobilového průmyslu AutoSAP v prvním pololetí roku 2013 dosáhly výše 31 778 Kč, což je o 2,6 % více než ve shodném období předcházejícího

¹³⁵ ČSÚ. Měsíční náklady práce v třídění podle sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-11-29 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/\\$File/31121311.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/$File/31121311.pdf)

¹³⁶ ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví – sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-03-11 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr

roku. Dělnické profese v automobilovém průmyslu dosahují průměrné hrubé měsíční mzdy ve výši 25 677 Kč.¹³⁷

Blízké obchodní partnerské země pro Českou republiku jsou Spolková republika Německo a Slovenská republika. Německo se velkou měrou podílí na zahraničním obchodu České republiky. Ač jsou obě země značně spjaté v obchodní spolupráci, jejich náklady na práci se odlišují. Obě země se specializují především na výrobu motorových vozidel a jejich součástí. Hrubé měsíční mzdy v oblasti výroby motorových vozidel a jejich částí v Německu činily ve čtvrtém čtvrtletí roku 2013 celkem 4 421 EUR, což činí okolo 120 000 Kč. Z toho vyplývá, že Česká republika má znatelně nižší mzdy než její největší obchodní partner.¹³⁸

Druhým významným partnerem je Slovenská republika. Slovenské průměrné hrubé měsíční mzdy v oblasti výroby motorových vozidel v EUR a CZK za rok 2012 jsou uvedené v tabulce č. 7. Je zřejmé, že mzdy v automobilovém průmyslu na Slovensku jsou nižší oproti průměrným mzdám v automobilovém průmyslu v České republice. Jak již bylo uvedeno, v ČR průměrné mzdy činí 31 778 Kč a na Slovensku jsou o téměř 3 500 Kč nižší. V porovnání s Českou republikou rozdíl v nákladech práce je celkem znatelný.¹³⁹

¹³⁷ ČTK. Průměrná mzda v českém automobilovém průmyslu je 31 778 korun. Dělníci berou přes 25 tisíc.In: *IHNED.cz*. [online]. Praha: Economia, 2013-09-08 [vid. 2014-03-31]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-60620160-prumerna-mzda-v-ceskem-autoprmyslu-je-31-778-korun-delnici-berou-pres-25-tisic>

¹³⁸ STATISTISCHES BUNDESAMT. Verdienste und Arbeitskosten. [online]. Weisbaden: Statistisches Bundesamt, 2014-03-28 [vid. 2014-03-31]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/VerdiensteArbeitskosten/Arbeitnehmerverdienste/ArbeitnehmerverdiensteLangeReihePDF_2160240.pdf?__blob=publicationFile

¹³⁹ ŠÚ SR. Štruktúra miezd v SR. [online]. 1. vyd. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2013 [vid. 2014-03-10]. ISBN 978-80-8121-246-8. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/Struktura_miezd_v_SR_2012.pdf

Tabulka č. 7: Průměrné hrubé měsíční mzdy u výroby motorových vozidel v roce 2012 na Slovensku

Položka	Složky mzdy v EUR	Přepočet na Kč při kurzu ČNB 13.2.2014 27,530 CZK/EUR
Základní mzda	639	17 591,67
Prémie a odměny	108	2 973,24
Příplatky a doplatky	79	2 174,87
Náhrady mzdy	122	3 358,66
Ostatní mzdové složky	83	2 284,99
Průměrná mzda	1 031	28 383,43

Zdroj: Vlastní zpracování dle Štatistického úradu Slovenskej republiky¹⁴⁰

5.3 Vzdělanost a odborná způsobilost obyvatel

Komparativní výhodu lze také spatřovat ve vzdělanosti a odborné způsobilosti obyvatel České republiky. Podle mnoha průzkumů, které prováděly německé obchodní a průmyslové komory, je Česká republika velmi atraktivní pro zahraniční investice z východní a střední Evropy. Zahraniční investoři by raději umísťovali své investice do České republiky než do Číny. Německé firmy se zajímají především o investování do zpracovatelského průmyslu, obchodu, služeb a stavebnictví. Ačkoliv je velký zájem investovat a zakládat firmy na území České republiky, začíná se zde objevovat problém v nedostatku kvalifikované pracovní síly, a to hlavně v řemeslném a technickém vzdělání.¹⁴¹

¹⁴⁰ ŠÚ SR. Štruktúra miezd v SR. [online]. 1. vyd. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2013 [vid. 2014-03-10]. ISBN 978-80-8121-246-8. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/Struktura_miezd_v_SR_2012.pdf

¹⁴¹ EURACTIV. Česko láká německé investory více než Čína. In: *Euractiv.cz*. [online]. Praha: EU-Media, 2012-03-28 [vid. 2014-03-13]. ISSN: 1803-2486. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/nemecti-investori-povazuji-cr-za-atraktivnejsi-lokalitu-nez-cinu-009764>

5.3.1 Vzdelanost v České republice

V České republice je školský systém vzdělávání rozdělen do několika stupňů podle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 97, kterou vytvořila organizace UNESCO, statistický úřad Evropských společenství Eurostat a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Důvodem pro vytvoření klasifikace ISCED bylo sjednocení statistik vzdělávání v různých státech. Česká republika přijala klasifikaci ISCED 97 na základě Sdělení Českého statistického úřadu č. 358/2007 Sb. v roce 2007. Klasifikace ISCED 97 byla v současné době nahrazena revizí CZ-ISCED 2011, která je v České republice účinná od 1. ledna 2014. V České republice existují různé úrovně počátečního vzdělávání a odborné přípravy. Prvním zařízením ve vzdělávání jsou mateřské školy, dále základní školy, gymnázia či střední školy a konzervatoře. Mezi nejvyšší stupně vzdělání lze zařadit vyšší odborné a vysoké školy.¹⁴²

Podle klasifikace ISCED 97 lze rozdělit úrovně vzdělání následovně:

- preprimární vzdělávání (mateřské školy),
- primární vzdělávání (základní vzdělání),
- nižší sekundární vzdělávání (nižší střední vzdělání),
- vyšší sekundární vzdělávání (vyšší střední vzdělání),
- postsekundární vzdělávání (nástavbové střední vzdělání),
- první stupeň terciálního vzdělávání (vyšší odborné školy),
- druhý stupeň terciálního vzdělávání (vysoké školy).¹⁴³

V porovnání s ostatními zeměmi je v ČR podstatně velký počet vzdělaných obyvatel. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj každoročně srovnává jednotlivé členské země v úrovni vzdělanosti. Podle průzkumu školního roku 2010/2011 bylo zjištěno, že Česká republika má jeden z nejvyšších podílů občanů s vyšším sekundárním vzděláním, do kterého se řadí především středoškolské vzdělání s výučním listem nebo maturitou.

¹⁴² ODBOR OBECNÉ METODIKY. Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97). [online]. Praha: Český statistický úřad, 2008-07-17 [vid. 2014-03-30]. ISBN 978-80-250-1723-4. Také dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/900028FC13/\\$File/022608.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/900028FC13/$File/022608.pdf)

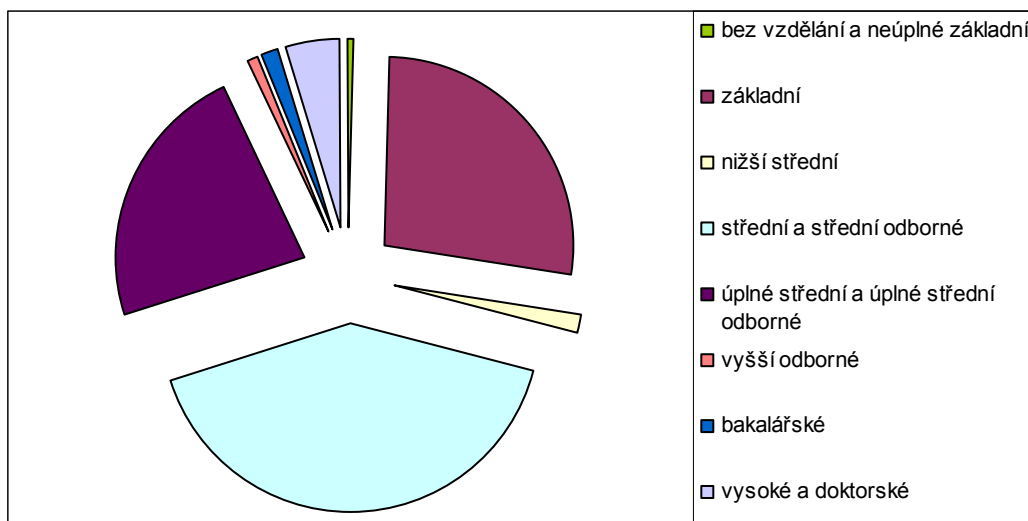
¹⁴³ Tamtéž

Tento podíl tvořilo celých 92 % populace v České republice. Zbýlých 8 % populace tvořili obyvatelé, kteří mají pouze základní vzdělání nebo nemají žádné vzdělání. V porovnání s průměrem ostatních členských zemí OECD měla Česká republika nejméně obyvatel se základním vzděláním či bez vzdělání. V zemích OECD byl průměrný podíl obyvatel ve věku 25 – 64 let s vyšším středním vzděláním 75 %. Ve 21 vybraných zemích Evropské unie, kteří jsou členové OECD tento podíl tvořil 76 %. V případě terciálního vzdělání se s celkovým podílem 18 % občanů ve věku 25 - 64 let Česká republika řadila v roce 2011 hluboko pod průměr zemí OECD, kde mělo terciální vzdělání celkem 32 % v tomto věku. Počet občanů s terciálním a vyšším středním vzděláním v ČR v posledních letech neustále přibývá.¹⁴⁴

V České republice bylo celkem 596 833 uchazečů o volná pracovní místa k poslednímu dni roku 2013. Následující obrázek č. 8 znázorňuje počet uchazečů o práci podle úrovně vzdělání. Z grafu je zřejmé, že je nejvíce uchazečů se středním a středním odborným vzděláním, a to celkem 243 649 obyvatel. Významný počet uchazečů o práci je se vzděláním základním, úplným středním a úplným středním odborným. Naopak nejméně uchazečů je bez vzdělání a s neúplným základním vzděláním. Je tomu tak proto, že podíl osob se základním vzděláním a nižším tvoří pouze 8 % celkové populace.¹⁴⁵

¹⁴⁴ OECD. Education at a Glance 2013. [online]. Paris: OECD Publishing, © 2013 [vid. 2014-03-14]. ISBN 978-92-64-20104-0. Dostupné také z: [http://www.oecd.org/edu/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](http://www.oecd.org/edu/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf)

¹⁴⁵ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. Čtvrtletní statistika nezaměstnanosti za rok 2013. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2002-2012 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

Obrázek č. 8: Struktura uchazečů o práci v ČR dle úrovně vzdělání k 31.12.2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Integrovaného portálu MPSV ¹⁴⁶

5.3.2 Vzdělanost v Evropě

Vzdělání je jednou z klíčových oblastí pro budoucí rozvoj celé Evropy. Touto oblastí se zabývají i orgány Evropské unie. V současné době je vzdělanost mladých lidí nejvyšší z celé evropské historie. Nicméně pro absolventy je velmi těžké získat stabilní práci i přes skutečnost, že je více než dva miliony volných pracovních míst. Z tohoto důvodu je nutné zajistit kvalitní vzdělávací systém. Nedávná ekonomická krize také odhalila zásadní nedostatky a problémy ve vzdělávacích systémech. Současná doba vyžaduje neustále zvyšovat vzdělanost obyvatel, a tím i uspokojit požadavky trhu práce. Vzdělanost evropských obyvatel je velmi důležitá pro konkurenceschopnost místních podniků na světovém trhu. Vzdělaní lidé jsou schopni lépe se přizpůsobit neustále se měnícímu pracovnímu prostředí. Cílem Evropské unie je dosáhnout určitého počtu vzdělaných mladých lidí. Vzdělanost obyvatel a s ním spojený výzkum a vývoj, věda a inovace napomáhají k rozvoji ekonomik jednotlivých států.¹⁴⁷

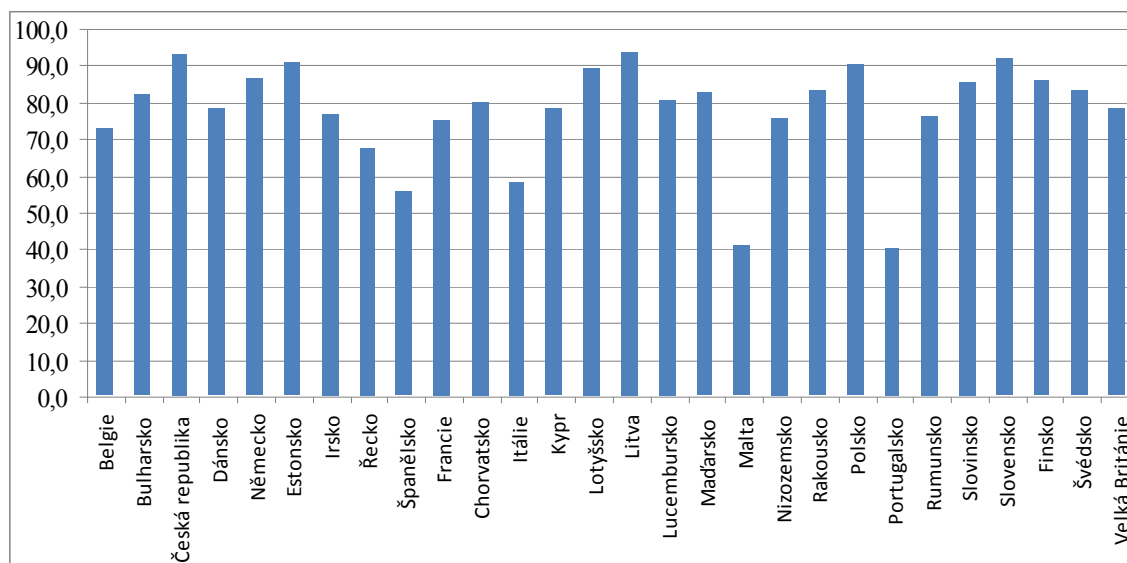
¹⁴⁶ INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. Čtvrtletní statistika nezaměstnanosti za rok 2013. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2002-2012 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

¹⁴⁷ VASSILIOU, A. 2013. *European Union: Young people and education – a priority for Europe*. Asia News Monitor. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

Vzdělanost v Evropě se v posledních letech zvyšuje. Podle průzkumu Eurostatu je Irsko nevzdělanější zemí v Evropské unii. Irsko má největší podíl absolventů s vysokoškolským vzděláním ve věku 30 – 34 let. Podíl vysokoškolsky vzdělaných v roce 2013 zde bylo celkem 52,6 % z celkového počtu obyvatel. Druhé místo obsadila Litva, následovaná Lucemburskem a Norskem. Podíly absolventů vysokých škol v těchto zemích se pohybují okolo 50 %. Nejméně vzdělanou zemí Evropské unie v roce 2013 se stala Itálie a Rumunsko s podílem téměř 22 % obyvatelstva. Česká republika obsadila zadní místo v podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ve věku 30 – 34 let. Tento podíl činí pouhých 26,7 %.¹⁴⁸ Ačkoliv se Česká republika řadí na zadní příčky v podílu vysokoškolsky vzdělaných občanů, podíl obyvatel ve věku 25 – 64 let s vyšším sekundárním vzděláním je značně vysoký. V tomto vzdělání se ČR řadila na druhou pozici v roce 2013 s celkovým podílem 92,8 %. Nejvyšší podíl vzdělaných má pouze Litva s podílem 93,4 %. Malý podíl obyvatel s dokončeným sekundárním vzděláním má Portugalsko a Malta, kde podíl dosahuje pouze okolo 40 %. Podíl populace ve věku 25 – 64 let s dokončeným vyšším sekundárním vzděláním je uveden v následujícím obrázku č. 9.¹⁴⁹

¹⁴⁸ EUROSTAT. Tertiary educational attainment by sex, age group 30 – 34. [online]. Lucemburk: European Commission, 2014-03-12 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_41&plugin=1

¹⁴⁹ EUROSTAT. Upper secondary or tertiary educational attainment. [online]. Lucemburk: European Commission, 2014-04-25 [vid. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00065>

Obrázek č. 9: Podíl obyvatel s dokončením vyšším sekundárním vzděláním v roce 2013

Zdroj: Vlastní zpracování dle Eurostatu ¹⁵⁰

¹⁵⁰ EUROSTAT. Upper secondary or tertiary educational attainment. [online]. Lucemburk: European Commission, 2014-04-25 [vid. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps000065>

6 Společnost Kamax

Kapitola pojednává o základních informacích společnosti Kamax, analýzou komparativních výhod společnosti a zhodnocení firmy pomocí SWOT analýzy.

6.1 Základní informace o společnosti

Kamax je německá společnost, která se zabývá výrobou vysokopevnostní spojovací techniky v globálním automobilovém průmyslu. Kamax je rozvinutou společností, která má jedenáct mezinárodních dceřiných závodů na celém světě a zaměstnává více než 3 000 kvalifikovaných pracovníků. Kamax je jedním z předních výrobců vysokopevnostního materiálu pro automobilový průmysl. Firma dodává své výrobky do celého světa a do významných společností. Mezi nejvýznamnější odběratele vysokopevnostních šroubů patří Volkswagen, Škoda Auto, Volvo, Scania, Peugeot, TRW Automotive, Opel, Ford, BMW, Fiat, Audi, Porsche, Renault, MAN, Seat, Saab, Iveco, Benteler a mnoho dalších.¹⁵¹

V roce 1935 založil Rudolf Kellermann v Osterode am Harz firmu na výrobu šroubů. Postupem doby se firma značně rozšiřovala a získávala mnoho důležitých dodavatelů. V průběhu 2. světové války společnost produkovala šrouby především pro letecký a kosmický průmysl. V roce 1955 ve firmě Osterode bylo zaměstnáno více než tisíc zaměstnanců. Společnost dosahovala k hranici kapacity a z tohoto důvodu byla založena druhá pobočka v Německu. Kamax začal dodávat své produkty výrobcům ve Spojených státech v 70. letech. V roce 1992 vznikla nová dceřiná firma Kamax v České republice ve městě Turnov. V devadesátých letech se Kamax spolupodílel na vytvoření nové firmy Joint Venture Facil v Belgii. Facil se stává dodavatelem veškerých spojovacích komponentů pro výrobu automobilů. V roce 2007 vznikl na Slovensku devátý výrobní závod Kamax Bardějov. V roce 2010 byly založeny obchodní společnosti v Čínské lidové

¹⁵¹ Interní materiály Kamax

republike a Japonsku. V posledních letech byl koncern velice úspěšný, a proto byl v roce 2013 založen nový výrobní podnik v Ghangzuhou v Čínské lidové republice. Prodejem v Asii si podnik posílil své postavení na trhu.¹⁵²

Spojovací materiál

Výrobky, které společnost vyrábí jsou velmi přesné, podle požadavků a zadání zákazníků. Při výrobě jsou používány speciální materiály, které zaručují pevnost, tuhost a kvalitu. V důsledku vysokých požadavků zákazníků je společnost nucena neustále inovovat v oblasti materiálů a výroby. Hlavními výrobky, které firma vyrábí jsou motorové šrouby, viz obrázek č. 10. Tyto šrouby jsou náročné na výrobu, neboť je zde požadavek na pružnost, poddajnost a pevnost. Při výrobě motorových šroubů jsou použity speciální materiály a jsou tvořeny v souladu s mezinárodními a národními normami.¹⁵³

Obrázek č. 10: Motorové šrouby

Zdroj: KAMAX. Pro současné a budoucí generace motorů. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/motorove-srouby/>

¹⁵² KAMAX. Historie [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/podnik/historie/>

¹⁵³ KAMAX. Pro současné a budoucí generace motorů. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/motorove-srouby/>

Další skupinou výrobků jsou šrouby podvozku, viz obrázek č. 11. Tento spojovací materiál je především použit do podvozků různých automobilů. Mezi tyto výrobky patří například kolové čepy, které jsou vyráběné pro osobní i užitková vozidla.¹⁵⁴

Obrázek č. 11: Šrouby podvozku

Zdroj: KAMAX. Pro bezpečné šroubové spojení podvozku. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/srouby-podvozku/>

Poslední skupinou šroubů, které vyrábí společnost Kamax jsou speciální šrouby vyráběné na míru zákazníkům. Jedním z těchto požadavků je například snížení hluku a vibrací při použití spojovacího materiálu. Některé typy speciálních šroubů jsou vyobrazeny na obrázku č. 12.¹⁵⁵

Obrázek č. 12: Speciální šrouby

Zdroj: KAMAX. I pro nejpresnější požadavky. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/specialni-srouby/>

¹⁵⁴ KAMAX. Pro bezpečné šroubové spojení podvozku. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/srouby-podvozku/>

¹⁵⁵ KAMAX. I pro nejpresnější požadavky. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/specialni-srouby/>

Koncern vyrábí od roku 2002 každoročně více než dvě miliardy kusů, což je více než 140 000 tun vysokopevnostních šroubů dle požadavků zákazníků. V roce 2008 a 2009 ekonomická krize zasáhla a ovlivnila automobilový průmysl a podniky s ním spojené. Poptávka a výroba šroubů v roce 2009 se podstatně snížila a klesla na úroveň pod dvě miliardy kusů. V současné době Kamax zažívá znovuoživení a jeho prodej a poptávka se opět zvyšují.¹⁵⁶

Kamax s. r. o., Turnov

Společnost Kamax sídlící v Turnově byla založena v roce 1992. Zaměstnává přibližně 450 kvalifikovaných pracovníků a je jediným závodem, který se nachází na území České republiky. V roce 2013 bylo v Turnově založeno nové logistické centrum, které má zajistit rostoucí požadavky na skladovou kapacitu i kapacitu výroby. Kamax Turnov je prioritním dodavatelem spojovací techniky pro automobilovou společnost Škoda Auto v Mladé Boleslavi. Kamax Turnov vyrábí šrouby pro významné firmy, které se nachází především v Evropě.¹⁵⁷

6.2 Komparativní výhody a nevýhody společnosti Kamax

Kamax je exportní firmou, která prodává své výrobky zákazníkům do celého světa. Při své činnosti využívá komparativní výhody, které ji řadí na přední pozici ve výrobě vysokopevnostního spojovacího materiálu.

6.2.1 Umístění firmy

Koncern Kamax má celkem jedenáct závodů po celém světě z toho šest stanovišť se nachází v Evropě. Ve Španělsku, Slovensku a České republice se nachází vždy jeden závod. Ve Spolkové republice Německo má koncern větší zastoupení, a to v podobě

¹⁵⁶ Interní materiály Kamax

¹⁵⁷ Interní materiály Kamax

mateřské společnosti v Osterode am Harz a dvou dalších závodů. Dva závody se také nachází ve Spojených státech ve státě Michigan. Poslední expanze firmy byla do Asie, kde byly založené závody v Japonsku a Číně. Expanzí na východ se firma snaží proniknout na asijský trh. Takto umístěné závody jsou schopné pokrýt poptávku nejvýznamnějších automobilových firem po celém světě.¹⁵⁸

Společnost Kamax s. r. o. se nachází v České republice, která má strategickou polohu v Evropě. Firma je umístěna v severní části republiky v Turnově v Libereckém kraji. Tím, že závod sídlí v této oblasti, má výhodnou pozici při dodávání svých výrobků zákazníkům z celé Evropy. Malé město Turnov se nachází na důležitém dopravním uzlu, který tvoří několik významných tras. V Turnově začíná rychlostní silnice R10, která pokračuje směrem do hlavního města Prahy. Dalším významným úsekem je rychlostní silnice R35 ve směru Liberec. Z Turnova vede i trasa ve směru Harrachov s pokračováním do Polska a opačný směr na Hradec Králové. V důsledku velké vytiženosti trasy ve směru na Hradec Králové a Olomouc, Liberecký kraj zvažuje výstavbu nové rychlostní silnice R35 na tento směr. Rychlostní silnice by umožňovala mnoha exportním podnikům kvalitnější spojení s východní částí České republiky. Pro Kamax je Turnov výhodným stanovištěm, neboť zde mohl vybudovat nové logistické centrum, které se nachází v nedaleko administrativního centra. Logistické centrum je mnohem lépe dostupné z hlavních dopravních tras, protože je umístěné na okraji města Turnova v průmyslové oblasti Vesecko. Administrativní budova Kamaxu je umístěna v blízkosti hlavního centra Turnova.¹⁵⁹

Ačkoliv je Kamax s. r. o. umístěn v dobré lokalitě, která je přístupná z mnoha částí České republiky, disponuje i komparativní nevýhodou. Závod nevlastní žádné nákladní automobily, kterými by dopravoval výrobky svým zákazníkům. Kamax tak využívá pouze dopravu svých zákazníků. To znamená, že zákazník musí poskytnout své vlastní nákladní automobily při přepravě výrobků z logistického centra umístěného v Turnově.

¹⁵⁸ Interní materiály Kamax

¹⁵⁹ ŘSD ČR. Rychlostní silnice R35. [online]. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2010 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: [http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/AA31D28308A03BB0C12577C2004899DB/\\$file/R35-web.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/AA31D28308A03BB0C12577C2004899DB/$file/R35-web.pdf)

Zaměstnanci Kamaxu jsou zodpovědění pouze za nákladku produktů na příslušný nákladní automobil. Tím, že firma nedokáže zásobovat výrobky pomocí vlastních nákladních automobilů, nedokáže tak zajistit veškeré potřeby svých zákazníků. V případě nutné potřeby převozu výrobků či náhradních součástí si společnost Kamax objednává externí dopravní firmu, která zajistí veškeré potřebné služby s tím spojené. Externí dopravu využívá společnost pouze zřídka.¹⁶⁰

6.2.2 Kvalita výrobků

Komparativní výhodu exportní společnosti lze také spatřovat v oblasti dosažení nejvyšší kvality a preciznosti vyráběných šroubů. Prioritní aspekty řízení jakosti výrobků jsou uvedené na obrázku č. 13. Při řízení jakosti se podnik zaměřuje na neustálé zlepšování výrobků i procesů, spokojenost vnitřních i vnějších zákazníků, rozvoj dodavatelů a systematické změny a prevence.¹⁶¹

Obrázek č. 13: Aspekty při řízení jakosti výrobků

Zdroj: KAMAX. Spokojenost zákazníků díky maximální kvalitě. [online]. Homberg: Kamax, 2010 [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/kompetence/kvalita/>

Řízení jakosti má ve firmě dobře uzpůsobený systém, který obsahuje na následující oblasti:

- zaměření se na zákazníka,

¹⁶⁰ Interní materiály Kamax

¹⁶¹ Interní materiály Kamax

- zapojení zaměstnanců,
- zaměření na proces,
- nápravná a preventivní opatření,
- vývoj dodavatelů,
- trvalé zlepšení.¹⁶²

Společnost Kamax se snaží sledovat potřeby zákazníků, a tím uspokojit jejich požadavky. Zákazník je klíčovým faktorem, který přináší úspěch celé organizaci. K dosažení spokojenosti a kvality jsou zapotřebí i zaměstnanci závodu. Pomocí zaměstnanců a jejich neustálého rozvoje se tvoří základna pro výrobu kvalitních výrobků dle jakostních požadavků. Rozvoj pracovníků je tvořen pomocí vzdělávání, rozšíření rozhodovacích kompetencí či motivací. Zákazníci, pracovníci a používané procesy jsou důležité při vytvoření kvalitních produktů. Aby procesy splňovaly určité požadavky, musí být přesně definovaná každá jednotlivá činnost výrobního procesu. V případě, že nastane určitá chyba ve výrobním procesu, jsou nastavena nápravná a preventivní opatření. Tato opatření mají dosáhnout nápravy chybných procesů a eliminovat možná rizika. Podpora klíčových dodavatelů a zlepšení vzájemné spolupráce napomáhá ke zvyšování kvality výrobků. Tyto zásady nelze provádět bez základního cíle, kterým je trvalé zlepšení, bezchybné procesy a výroba.¹⁶³

Kvalitu svých výrobků a procesů společnost Kamax zajišťuje také pomocí certifikace. Firma vlastní certifikáty v mnoha oblastech. To napomáhá k zajištění kvality svých výrobků, a tím i zvýšení konkurenceschopnosti podniku. Zákazník tímto získává jistotu kvalitních procesů a výrobků dodavatelské firmy. Certifikace dané společnosti napomáhá nejenom k získávání nových odběratelů, ale i vytváří dobré jméno podniku u široké veřejnosti.¹⁶⁴

¹⁶² KAMAX. Spokojenost zákazníků díky maximální kvalitě. [online]. Homberg: Kamax, 2010 [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/kompetence/kvalita/>

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ Interní materiály Kamax

Jedním z nich je certifikace dle ISO 9001:2008, která se zaměřuje na požadavky na systém managementu jakosti. Norma stanovuje základní principy managementu jakosti mezi které patří:

- orientace na zákazníka,
- vedení a zapojení pracovníků,
- procesní přístup,
- systémový přístup k managementu a neustálé zlepšování,
- věcný postoj k rozhodování,
- dodavatelské poměry.¹⁶⁵

Certifikace podle ISO 9001:2008 je prováděna pomocí interních auditů společnosti, aby bylo zjištěno fungování systému řízení kvality. Společnost také může využít možnosti přizvání nezávislého certifikačního orgánu tak, aby bylo zajištěno fungování systému v souladu s normou. Tímto se firma může vyvarovat případným nedostatkům.¹⁶⁶

Druhým důležitým certifikátem pro Kamax je ISO/TS 16949:2009, který zabezpečuje kvalitu managementu v automobilovém průmyslu. Certifikát je důležitý pro výrobce, kteří se zabývají sériovou výrobou dílů pro automobilový průmysl. Stanovuje nezbytné nároky na systém managementu kvality. Certifikát je možné udělit v případě, že společnost již vlastní certifikát ISO 9001:2008 a tvoří tzv. komplement k tomuto certifikátu pro firmy působící v oblasti automobilového průmyslu. Ve společnosti Kamax pravidelně provádí proces certifikace normy ISO 9001:2008 německá auditorská společnost DQS GmbH.¹⁶⁷

Posledním důležitým certifikátem, které vlastní společnost Kamax je DIN EN ISO 14001. Certifikát byl vytvořen pro potřeby udržování životního prostředí. Základním úkolem

¹⁶⁵ ISO CENTRAL SECRETARIAT. Quality management principles. [online]. Geneva: ISO Central Secretariat. 2012 [vid. 2014-03-10]. ISBN. 978-92-67-10573-4. Dostupné z: http://www.iso.org/iso/qmp_2012.pdf

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ MIKULÁŠTÍK, F. ISO/TS 16949. [online]. Zlín: Institut pro testování a certifikaci, 2013-05-30 [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.itczlin.cz/iso-ts-16949>

normy je stanovovat požadavky a kontrolovat jejich dopad na životní prostředí. Kamax tak vlastní certifikát, který se zaměřuje na systém environmentálního managementu. Přesněji to znamená stanovení určitých pravidel, kterými se společnost řídí, a tím vytváří účinný environmentální management. Použití certifikátu závisí na mnoha okolnostech především na strategii, která se zaměřuje na životní prostředí v organizaci. Dalšími faktory mohou být druh činnosti, typ vyráběných výrobků či oblasti, ve které podnik působí. Tento certifikát byl společnosti Kamax udělen Německým institutem pro standardizaci DIN.¹⁶⁸

6.2.3 Vzdělanost pracovníků a školení

Kvalitu podniku tvoří především jeho zaměstnanci. Pro Kamax platí pravidlo: „Podnik je tak dobrý, jak dobří jsou jeho zaměstnanci.“. Zaměstnanci vytvářejí výrobky, a tak tvoří základnu celého podniku. Kvalita a motivace pracovníků napomáhá k dosažení lepších pracovních procesů, kvalitních výrobků a také vytváří komparativní výhodu pro společnost. Podnik Kamax si zakládá na přijímání kvalitních pracovníků, kteří budou schopni a ochotni vytvářet dobré prostředí a budou napomáhat k efektivnímu provozu podniku. Podnik zaměstnává kvalifikované pracovníky. Kamax v Turnově požaduje určitý stupeň vzdělanosti již na počátku přijímacího procesu nebo jej zajišťuje v průběhu zaměstnaneckého poměru. Při volbě mezi těmito způsoby záleží na pracovní pozici, zařazení a délce pracovního poměru.¹⁶⁹

Výběr zaměstnanců

Značně vysoké požadavky na vzdělávání společnost vyžaduje při výběru pracovníka na vedoucí pozici či administrativního pracovníka. Nároky jsou kladeny na dosaženou úroveň vzdělání a praktickou vybavenost pracovníka v oblasti zkušeností a znalostí. Ve většině případů při přijímání na vedoucí a administrativní pozici ve společnosti Kamax je důležité, aby pracovník měl úspěšně ukončené vyšší odborné či vysokoškolské

¹⁶⁸ ISO. ISO 14000 – Environmental management. [online]. Geneva: International Organization for Standardization, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.iso.org/iso/iso14000>

¹⁶⁹ Interní materiály Kamax

vzdělání. Tento zaměstnanec musí splňovat požadavky na dobrou znalost cizích jazyků. Při výběrovém řízení na administrativní pozici prochází pracovník několika písemnými zkouškami z matematiky a cizích jazyků. Dalším důležitým krokem k zjištění kvalit je osobní pohovor. Osobním pohovorem se odhalují praktické dovednosti a reakce na specifické situace. Potencionální vedoucí pracovník musí být nejenom dobře vzdělaný, ale musí i pohotově a kvalitně reagovat na náhodné situace. Pracovník by měl splňovat i osobnostní charakteristiky, mezi které se řadí kvalitní postoj k práci, vůdčí potenciál, flexibilita, ochota neustálého osobního rozvoje, samostatnost, příjemné vystupování, zodpovědnost a komunikativnost. Jiné požadavky musí splňovat zaměstnanci na pozice vedoucích jednotlivých úseků. V tomto případě je nutností dosahovat určité úrovně znalostí v dané oblasti a schopnosti v organizaci práce. Pracovník by měl mít dostatečné technické znalosti, být odpovědný v přístupu k práci a být ochoten se neustále vzdělávat a rozvíjet. Každý vedoucí pracovník by měl mít dobré osobní vlastnosti, které budou vytvářet základ v kvalitním vedení daného úseku a pro své podřízené zaměstnance být dobrým motivujícím vedoucím.¹⁷⁰

Výběr pracovníka dělnické profese není ve společnosti Kamax tak náročný. Zde nejsou kladeny vysoké nároky, které musí splňovat vedoucí pracovník. Mezi základní požadavky patří především vzdělání v oboru s výučním listem. Praxe v oboru není pro podnik rozhodujícím faktorem. K požadovaným osobnostním charakteristikám se řadí pracovitost, zodpovědnost a dobré pracovní nasazení. Společnost Kamax se také zaměřuje na schopnost pracovníka se neustále vzdělávat a podrobovat se různým školením v průběhu zaměstnaneckého poměru.¹⁷¹

Vzdělávání zaměstnanců

Společnost Kamax zaměstnává pouze kvalifikované a odborné pracovníky. Aby mohla tento aspekt dodržet, je nutné neustále rozvíjet vzdělanost všech svých zaměstnanců. To může provádět pomocí různých školení a vzdělávacích kurzů. Do března roku 2011 bylo provedeno v podniku Kamax Turnov celkem 76 řádných i opakovaných školení.

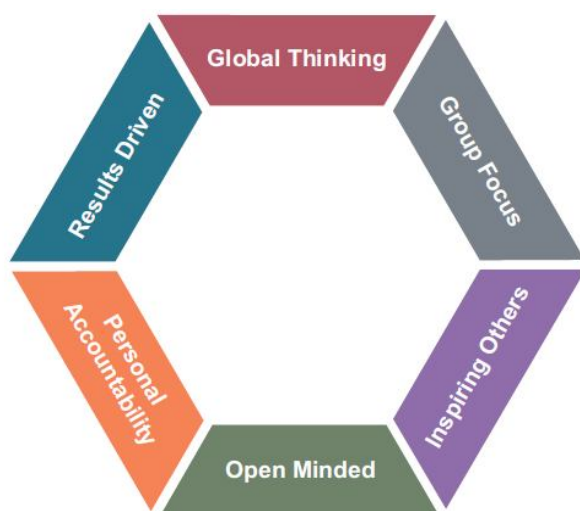
¹⁷⁰ Interní materiály Kamax

¹⁷¹ Interní materiály Kamax

Do těchto opakovaných školení lze zařadit vzdělávání v mnoha oborech například obsluha manipulační techniky, sváření, elektrikářské či jeřábní činnosti. Školení je finančně zajišťováno také pomocí dotací z EU z Evropského sociálního fondu.¹⁷²

Firma Kamax pro pracovníky pořádá mnoho školení. Jedním z nich je vzdělávání pro pracovníky, kteří se mají možnost rozvíjet po jazykové stránce. Společnost zařizuje kurzy zaměřené na výuku cizích jazyků především na anglický a německý jazyk. Tyto kurzy mají možnost navštěvovat zaměstnanci, kteří aktivně používají cizí jazyky při výkonu práce. Společnost se snaží pečovat o své zaměstnance, a proto jsou výukové hodiny pořádané přímo ve výrobním podniku.¹⁷³

Další možností jak vzdělávat své zaměstnance je pořádání specifických školení. Jedním z nich bylo školení, které se pořádalo ve všech závodech koncernu Kamax. Školení pod názvem Kompetence KAMAX probíhalo během dvou měsíců v roce 2012. Zaměstnanci byli rozděleni do skupin, ve kterých se prováděla skupinová cvičení. Cílem školení bylo zaměření se na kompetence podniku Kamax a jejich následné rozvíjení, viz obrázek č. 14.¹⁷⁴

Obrázek č. 14: Kompetence KAMAX
Zdroj: Interní materiály Kamax

¹⁷² Interní materiály Kamax

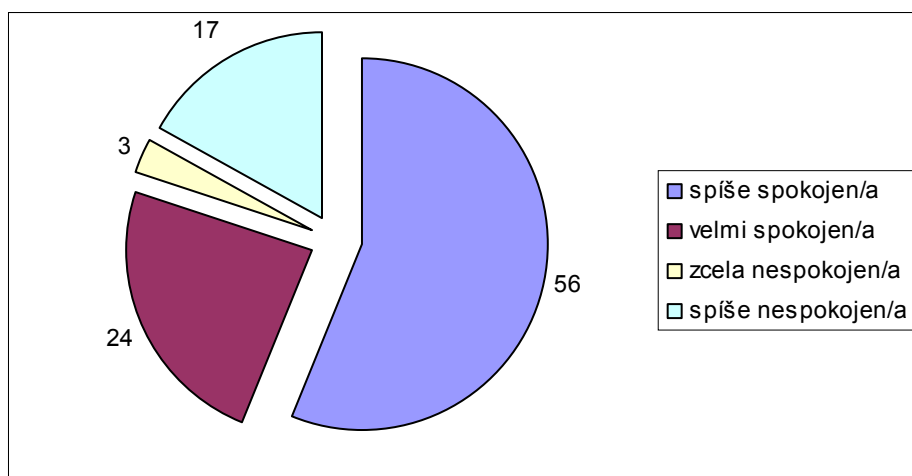
¹⁷³ Interní materiály Kamax

¹⁷⁴ Interní materiály Kamax

První kompetencí je „Global Thinking“, který stanovuje, aby podnik neustále myslel a prováděl činnosti v rámci celé světové kultury. Tento faktor je zapříčiněn globalizací ekonomik a trhů. Cílem první kompetence je zaměření se na plnění svých závazků v rámci celého světa, zajištění globální propojenosti zdrojů, vědomostí a zlepšování postavení společnosti na světovém trhu. Druhou kompetencí je „Group Focus“. Ta podniku zajistí dostatečný růst v případě, že se bude řídit standardy a bude efektivní v oblasti globálních požadavků a zaměří se na společné zájmy. Cílem druhé kompetence je sjednotit a standardizovat kvalitní a využívané procesy, zaměřovat se na kvalitní postoj k růstu firmy. Důležitý faktor je i vystupování podniku jako celku vůči ostatním firmám a zemím. Třetím okruhem kompetencí je „Inspiring Others“, jež znamená rozvoj a využití schopností všech zaměstnanců. Schopní zaměstnanci jsou základem kvalitního podniku a dosahují lepších pracovních výsledků. Kompetence má za cíl zajistit vhodnou pracovní atmosféru v podniku, která napomáhá vytvářet a podporovat výkonnost svých zaměstnanců a podporovat týmovou práci. Čtvrtou kompetencí je „Open Minded“, která vede podnik k neustálému dosahování nejlepších výsledků ve všech činnostech. Z toho vyplývá, že společnost je přístupná novým myšlenkám a idejím. Kompetence si klade za cíl zajišťovat nejlepší rozhodnutí z daných návrhů, využívat zkušeností a schopností svých zaměstnanců a vytvořit optimální prostředí pro tvorbu nových nápadů. Důležitou položkou, která se zařazuje mezi kompetence společnosti je „Personal Accountability“, která se specializuje na úspěšné a rychlé plnění vytyčených cílů, úkolů a závazků při stanovení odpovědnosti za své závazky ve světě neustálých změn. Kompetence „Personal Accountability“ se zaměřuje na stanovení odpovědnosti svých členů, ze které vyplývá kvalitní a rychlé rozhodování. Dalším cílem, který se snaží kompetence dodržet je omezit činnost, která se zabývá neefektivním dozorováním nad prováděnými úkoly a následnou eliminací aktivit spojených s pozdním plněním. Poslední kompetencí společnosti Kamax je „Results Driven“. Ta se zabývá efektivitou a eliminací neúčelného vynaložení času na neefektivní činnosti. Podnik se musí specializovat na řešení, výsledky a vyhnout se překážkám a jejich ospravedlňováním. Kompetence jsou nápomocné při přesném a včasném plnění zadaných úkolů, omezení neproduktivních činností, využívání všech výrobních kapacit a plnění důležitých cílů společnosti. Školení Kompetence KAMAX bylo důležitou součástí vzdělávacího programu, neboť jsou stanovené v souladu s cíli a strategiemi ve společnosti. Školení a jeho součástí

napomohly k posílení konkurenční výhody a posílení identity podniku na světových trzích.¹⁷⁵

Dalším důležitým školením, které probíhá ve společnosti je projekt týmové práce. Školení napomáhá vedoucím pracovníkům při výkonu své funkce a je významným doplňkem při zlepšování výkonu práce pomocí různých faktorů. Školení týmové práce se koná v určitých intervalech a následně je vyhodnocováno pomocí auditů. Audit se provádí z důvodu kontroly týmové práce, zda se v daných oblastech zlepšila či zhoršila. Po ukončení auditu jsou vypracována doporučení pro vylepšení procesů týmové práce.¹⁷⁶

Obrázek č. 15: Zajištění školení potřebného pro výkon funkce ve firmě Kamax

Zdroj: Interní materiály Kamax

Podnik Kamax zjišťoval názory svých zaměstnanců v oblasti školení. Obrázek č. 15 znázorňuje spokojenost nabídky školení, která jsou důležitá pro zlepšení výkonnosti zaměstnanců. Ve společnosti je nabídka školení značně rozsáhlá a mnoho pracovníků se jich zúčastňuje. Zaměstnanci jsou se zajišťováním školení ze strany Kamax spokojeni, neboť 80 % dotazovaných je spokojeno s jejich poskytováním. Pouze 20 % dotazovaných hodnotilo školení záporně. Z průzkumu vyplývá, že jsou pracovníci ochotni se neustále vzdělávat a zvyšovat svoji kvalifikaci při výkonu práce.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Interní materiály Kamax

¹⁷⁶ Interní materiály Kamax

¹⁷⁷ Interní materiály Kamax

Trainee program

Společnost Kamax nabízí uplatnění pro mladé lidi, kteří stále studují a také pro ty, kteří již ukončili vysokoškolské vzdělání. Pro absolventy vysokých škol má Kamax možnost okamžitého nástupu či možnost využití mezinárodního trainee programu. Trainee program je určen pro absolventy, kteří jsou ochotni pracovat osmnáct měsíců ve čtyřech různých zahraničních zemích. Podmínkou absolvování trainee projektu je úspěšné ukončení vysokoškolského vzdělání, šestiměsíční praxe v daném oboru, šestiměsíční stáž v zahraničí a velmi dobrá znalost anglického jazyka. V případě, že uchazeč splní základní podmínky, je požadováno absolvování výběrového řízení v některém závodě koncernu Kamax. Poslední částí výběrového řízení je účast a následný úspěch v Assessment Centru v Německu. Členové trainee programu navštíví několik závodů koncernu Kamax, které jsou zapojené do tohoto programu. Závody, které se zapojují do projektu jsou Kamax v České republice, stanoviště v Číně, Německu, Japonsku, Slovensku, Španělsku a ve Spojených státech amerických. Absolventi programu se v jednotlivých závodech podílí na různých projektech, získávají praxi v mnoha oblastech a absolvují tréninková opatření. Trainee program byl zatím vytvořen pro pozice strojní inženýr, specializace na nákup, odbyt, lidské zdroje, controlling a finance. Pomocí trainee projektu společnost napomáhá vybrat vhodné budoucí manažery, kteří se budou podílet na rozvíjející se společnosti. Kamax Turnov se zapojil do programu v roce 2012 a od té doby přijal do svého kolektivu nové členy ze Španělska, Indie a Německa.¹⁷⁸

Motivace zaměstnanců

K dosažení lepších výkonů pracovníků, a tím i dosažení kvalitních procesů a výrobků je zapotřebí neustále motivovat zaměstnance. Kvalitnější výkony pracovníků napomáhají k dosažení komparativní výhody, neboť spokojení a motivovaní pracovníci pracují ochotněji, a tím vytvářejí dobré jméno podniku. Společnost Kamax disponuje mnoha nástroji, kterými motivuje pracovníky při výkonu práce. Jedním z nich je projekt, který se nazývá „Racionalizace a zlepšovatelství“. Projekt zlepšovatelství je zaveden ve společnosti již od roku 2004. Jedná se o program, který přináší společnosti úsporu nákladů a vylepšení výrobního procesu. Do projektu zlepšovatelství se mohou zapojit zaměstnanci z celého

¹⁷⁸ Interní materiály Kamax

podniku. Každý jednotlivý zaměstnanec může přijít se zlepšovatelským návrhem, který by měl eliminovat neúčelně vynaložené náklady. Projekt „Racionalizace a zlepšovatelství“ se od roku 2004 značně rozvinul a každoročně je podáváno více než padesát velkých zlepšovacích návrhů od zaměstnanců, viz tabulka č. 8. Vedení společnosti jednotlivé podané návrhy vyhodnotí a účinné návrhy přijme a zavede do výrobního procesu. Aby zaměstnanci byli motivováni zlepšovat procesy, podnik Kamax se rozhodl úspěšné nápady odměňovat různými věcnými a finančními cenami. Tímto způsobem může společnost dosáhnout požadované výše roční úspory a zapojovat zaměstnance do procesů podniku.¹⁷⁹

Tabulka č. 8: Počty podaných a kladně přijatých zlepšovacích návrhů v Kamaxu

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet podaných návrhů	52	51	44	29	62	66	78
Počet kladně rozhodnutých návrhů	47	39	39	20	49	51	56

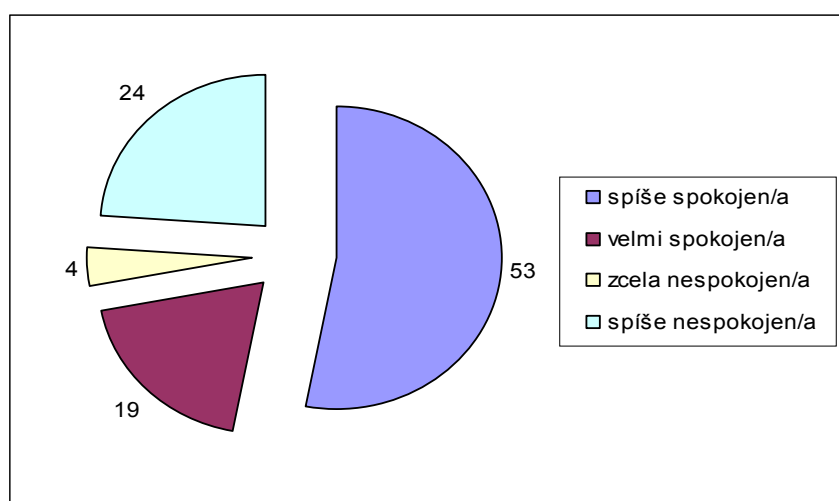
Zdroj: Interní materiály Kamax

Z tabulky č. 8 je patrné, že se počet návrhů v posledních letech zvyšoval. Výrazně k tomu přispělo odměňování zlepšovatelských námětů pomocí hmotných cen. Významným obdobím v počtu podaných a realizovaných návrhů byl rok 2006 následovaný rokem 2007 a 2011. V roce 2011 bylo podáno celkem 66 velkých zlepšovacích návrhů, ze kterých bylo přijato 56. Malých návrhů bylo v roce 2011 přijato mnohem více než velkých zlepšení a jejich počet činil 151. Rok 2013 byl mnohem více úspěšný než předcházející období. Velkých návrhů bylo přijato 17 a malých 76 za období leden a únor 2013. V porovnání s předchozím rokem, kdy bylo přijato v tomto období 12 velkých a 50 malých návrhů, jedná se o opětovné zvýšení. Značný počet velkých námětů pochází ze střediska lisovna a malých námětů ze střediska obrobna. Program „Racionalizace a zlepšovatelství“ se značnou měrou podílí na zapojení zaměstnanců do zkvalitnění podniku, které v konečném důsledku vede v boji proti konkurenci a získávání komparativní výhody.¹⁸⁰

¹⁷⁹ Interní materiály Kamax

¹⁸⁰ Interní materiály Kamax

Společnost Kamax provádí zpětnou vazbu ve spokojenosti zaměstnanců se zlepšovacími náměty, viz obrázek č. 16. Zaměstnanci hodnotí kladně možnost zapojení se do vylepšení procesů pomocí vlastních nápadů a myšlenek. Celkem 72 % pracovníků je spokojeno s využíváním jejich vlastních zlepšovacích návrhů v praxi. Z toho vyplývá, že pracovníci jsou ochotni být aktivním článkem podniku a mají zájem podílet se na rozvoji společnosti.¹⁸¹

Obrázek č. 16: Uplatnění zlepšovacích návrhů zaměstnanců v praxi

Zdroj: Interní materiály Kamax

Kamax motivuje zaměstnance i jinými způsoby. Firma se snaží zapojit všechny své pracovníky do rozhodování a předává jim značnou míru odpovědnosti. Z významných událostí poté vytváří podnikový zpravodaj, který je určen pro všechny členy podniku. Podnik také motivuje pracovníky zajištěním stravování přímo ve výrobním podniku a částečně přispívá na úhradu nákladů za stravu. Dalším motivujícím faktorem společnosti Kamax je zajištění autobusové dopravy pro své zaměstnance do výrobního podniku. Autobusy jsou zajištěné z několika oblastí okresu Semily. Motivace pracovníků je významná při dosahování kvalitnějších výsledků v porovnání s konkurenčními podniky. Tímto napomáhá k získání komparativní i konkurenční výhody.¹⁸²

¹⁸¹ Interní materiály Kamax

¹⁸² Interní materiály Kamax

6.2.4 Zákazníci

Jak již bylo uvedeno dříve, Kamax má významné zákazníky z oblasti automobilového průmyslu. Nejvýznamnější zákazník Kamaxu Turnov je Škoda Auto a Volkswagen. K získávání a udržení všech svých odběratelů je nutné, aby podnik neustále a kvalitně pečoval o jejich spokojenost. Podnik by se měl snažit vyhovět většině požadavků a nároků, které jsou kladeny ze strany zákazníků. Kamax Turnov pečuje o zákazníky tím, že dodává kvalitní výrobky a zaměřuje se na specifické požadavky zákazníků. Kvalitní výrobky jsou vyráběny podle přesných návrhů od zákazníka a jsou zde kladeny vysoké nároky na přesnost a kvalitu. Výrobky jsou zákazníkem kontrolovány a v případě chybné dodávky od Kamaxu jsou účtovány vysoké pokuty. Pokuty jsou značné, neboť jsou vysoké náklady při odstranění chybných šroubů ze sérií hotových automobilů. Kamax disponuje mnoha kontrolními procesy, které mají eliminovat riziko chybovosti finálních výrobků. Jsou zde využívány namátkové kontroly hotových šroubů a přísná pravidla, která stanovují postup zacházení s chybnými výrobky. Šrouby, které podstoupily různé procesy úpravy např. kalení, jsou vzhledově naprosto stejné jako před úpravou. Tím se zvyšuje riziko záměny upravených a neupravených šroubů. Jedním z příkladů je zajištění šroubů, které ve výrobě upadnou na zem. Tyto šrouby jsou již nepoužitelné a nevhodné pro zákazníka. Ve výrobních halách jsou připravené speciální boxy odlišené výraznou barvou, do kterých se nevhodné výrobky ukládají.¹⁸³

Pro Kamax Turnov je také důležité být pro zákazníka kvalitní dodavatelskou firmou. Aby tento status udržela, poskytuje svým zákazníkům značné výhody. Jednou z nich je balení výrobků podle požadavků zákazníka. Kamax nabízí odběratelům možnost připravovat výrobky v požadovaném množství v balení. Zákazník může mít také požadavek na typ přepravních boxů. V tomto směru společnost Kamax Turnov nabízí několik možností. Nejčastěji využívaným způsobem jsou plastové přepravní boxy, které jsou dobře skladovatelné a odolné. Dalším využívaným typem obalu jsou papírové přepravní boxy. Méně využívaným způsobem balení jsou kovové boxy, které jsou velmi těžké, ale odolné.¹⁸⁴

¹⁸³ Interní materiály Kamax

¹⁸⁴ Interní materiály Kamax

Společnost Kamax také udržuje dobré vztahy se svými zákazníky a dodavateli. Dodavatelé i odběratelé navštěvují výrobní závod Kamax Turnov. Zákazníci přijíždějí do výrobního závodu především z důvodu prohlídky výroby požadovaných šroubů. Při této návštěvě se Kamax snaží rozvíjet partnerství a zabezpečit dlouhodobou spolupráci. Odběratel má možnost prohlédnout si celý závod a informovat se o výrobě požadovaných výrobků. Kamax navštěvují převážně noví zákazníci, kteří požadují vlastní audit procesů a výroby k ověření nového obchodního partnera. Další návštěvy se realizují například z důvodu ověření plnění zadaného úkolu či kontrola nápravy chybné dodávky. Nejenom odběratelé, ale i dodavatel Kamax navštěvuje své zákazníky. Těchto návštěv se účastní především pracovníci z odbytového oddělení a oddělení kvality. Důvodem těchto cest je diskuze ohledně výroby a dalšího využití požadovaných výrobků. Pro Kamax Turnov je důležité udržovat dobré vztahy s obchodními partnery, neboť to činí společnost silnou a kvalitní.¹⁸⁵

6.3 SWOT analýza podniku Kamax

SWOT analýza napomáhá ke zjištění a stanovení několika faktorů, které mohou ovlivnit strategii podniku a míru, ve které jsou schopny reagovat na změny uvnitř či vně podniku. Analýza se skládá ze čtyř základních zkoumaných oblastí. První dvě oblasti se zaměřují na silné stránky (strengths) a slabé stránky podniku (weaknesses) a vycházejí z vnitřního prostředí podniku. Pro zjišťování silných a slabých stránek se využívají interní analýzy. V případě hodnocení vnějšího prostředí se hodnotí příležitosti (opportunities) či hrozby firmy (threats).¹⁸⁶

Silné stránky

Společnost Kamax je velmi silná firma na výrobu vysokopevnostního spojovacího materiálu a disponuje mnoha silnými stránkami. Silné stránky jsou důležitým faktorem

¹⁸⁵ Interní materiály Kamax

¹⁸⁶ JAKUBÍKOVÁ, D. *Strategický marketing: Strategie a trendy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2690-8. Str. 103-104

pro získání komparativní výhody. Mezi silné stránky společnosti Kamax s. r. o., Turnov lze zařadit¹⁸⁷:

- kvalitní produkty,
- velmi malá konkurence na území České republiky,
- výhodné umístění podniku v České republice,
- dostatečné vzdělávání pracovníků,
- spolupráce se školami a učilišti o zaučení a výchově nových technických pracovníků,
- certifikace procesů,
- prodej výrobků světovým výrobcům osobních i nákladních automobilů,
- zapojování zaměstnanců do řízení firmy,
- tradice podniku,
- významné postavení na evropském i světovém trhu,
- využití fondů Evropské unie při financování aktivit.

Slabé stránky

Slabé stránky ukazují nedostatky, které konkurenční firmy provádějí lépe a kvalitněji. Společnost Kamax by měla také identifikovat své slabé stránky a zaměřit se na jejich odstranění. Odstraněním těchto nedostatků by vedlo k posílení pozice firmy. Významné nedostatky lze spatřovat v těchto oblastech¹⁸⁸:

- společnost nemá žádné vlastní nákladní automobily,
- využití dvou různých a nejednotných softwarových programů,
- specializovaná výroba,
- výrobní závody Kamaxu Turnov jsou navzájem vzdálené a je obtížná spolupráce.

¹⁸⁷ Interní materiály Kamax

¹⁸⁸ Interní materiály Kamax

Příležitosti

Příležitosti podniku jsou důležitým aspektem, který by měla firma využívat k dosažení lepšího postavení na trhu a získání nových zákazníků. Mezi příležitostmi, které napomáhají dosažení úspěchu podniku, lze zařadit¹⁸⁹:

- minimalizovat chybovost vyrábění šroubů,
- sjednotit softwarové systémy ve společnosti, a tím i zjednodušit práci svým zaměstnancům,
- zajistit nebo nakoupit nové nákladní automobily, a tím získat nové zákazníky,
- rozšířit výrobu a vyrábět nové výrobky v současném a příbuzném odvětví.

Hrozby

Poslední položkou SWOT analýzy jsou hrozby, které mohou ohrozit podnik v mnoha oblastech. Hrozby firmy vycházejí z vnějšího prostředí a mohou způsobit ztrátu zákazníků. Pro podnik Kamax je důležité identifikovat tyto hrozby a snažit se je zajistit. Podnik čelí především těmto hrozbám¹⁹⁰:

- vysoký požadavek na přesnost a kvalitu šroubů,
- velice přísné normy na kvalitu šroubů a celkovou bezpečnost automobilů,
- pokles prodejů automobilů v posledních letech,
- snížení počtu obyvatel v České republice s technickým vzděláním.

¹⁸⁹ Interní materiály Kamax

¹⁹⁰ Interní materiály Kamax

Závěr

Z názvu diplomové práce „Komparativní výhody exportních firem v České republice“ vyplývá cíl práce, který se věnuje podrobnému seznámení s problematikou komparativní výhody, zhodnocení zahraničního obchodu České republiky a následné analýze komparativní výhody vývozních podniků v ČR.

Z diplomové práce vyplývá skutečnost, že komparativní výhoda je velmi důležitá pro zemi se zahraničním obchodem, která chce uspět v mezinárodní konkurenci. V případě, že chtějí země uspět ve světové konkurenci, musí se specializovat na činnost, ve které jsou lepší v porovnání s ostatními zeměmi. Česká republika je malou, otevřenou a proexportně směřovanou ekonomikou, ve které zahraniční obchod hraje významnou roli. V průběhu 20. století se zahraniční obchod ČR vyvíjel a stal se významným a nezanedbatelným faktorem v české ekonomice. Tato skutečnost směřovala k závislosti země na obchodu s ostatními státy. V posledním desetiletí byla světová ekonomika zasažena ekonomickou a finanční krizí, která poukázala na závislost a globalizaci ekonomik jednotlivých států. Krize způsobila pokles poptávky a značné problémy v bankovním sektoru ve státech EU. Tento pokles poptávky měl neblahý vliv na ekonomiku a zahraniční obchod ČR, neboť největší část exportu směřuje do zemí EU, zejména do Německa a na Slovensko.

ČR byla v nedávné době pro zahraniční investory velmi příznivou zemí, a to z hlediska umístování svých podniků a nadnárodních korporací. Zde umístěné podniky mají významné komparativní výhody v oblasti nízkých nákladů práce, vyšší vzdělanosti a výhodné geografické polohy země.

Jedna z hlavních komparativních výhod exportních podniků je cena a kvalita faktoru práce. Ačkoliv se náklady na pracovní sílu v ČR neustále zvyšují, poměr ceny a kvality je stále příznivý, viz kapitola 5.2. V porovnání s ostatními evropskými státy se ČR řadí mezi státy s nejnižšími průměrnými náklady práce, které dosahovaly v roce 2013 přibližně 10 EUR za hodinu, kdežto nejvyšších nákladů práce přibližně 40 EUR za hodinu dosahuje Švédsko, Dánsko a Belgie. Nejnižších nákladů práce dosahují pouze státy východní Evropy (Rumunsko, Bulharsko) s průměrnými náklady pod hranicí 6 EUR za hodinu, které

ale nemají další přednosti především v oblasti vzdělanosti svých obyvatel. V posledních letech se ale náklady práce značně zvýšily a mnoho zahraničních podnikatelů uvažuje o přemístění svých podniků, které jsou zaměřeny na kompletaci hotových výrobků, do východních států Evropy. Diskutovanou zemí se stalo Rumunsko a Ukrajina. ČR si nicméně udržela status atraktivní země pro založení zahraničních koncernů a korporací. Příčinou takového rozhodnutí je vysoká vzdělanost a úroveň technických pracovníků v porovnání se mzdovými náklady.

V České republice je další komparativní výhodou velmi vysoká vzdělanost obyvatel, viz kapitola 5.3. Jedná se pouze o vzdělání ve vyšším sekundárním stupni. V roce 2013 dosáhla ČR celkového podílu ve výši 92,8 % takto vzdělaných obyvatel a dosáhla druhého největšího podílu v rámci zemí EU. Na první pozici ve vzdělanosti se umístila pouze Litva s podílem 93,4 %. V terciálním vzdělání je podíl vzdělaných obyvatel v ČR v mezinárodním srovnání značně nižší a dosahuje podílu pouze 26,7 %, přestože je zde růstová tendence. Průměrný podíl této vzdělanosti ve státech EU dosahuje výše 36,8 %. Současným nedostatkem země je snižující se stav technicky vzdělaných obyvatel, kteří jsou velmi významní pro rozvoj nových technických odvětví. V ČR je podstatné rozvíjet a zvyšovat kvalifikaci svých obyvatel, neboť tak bude atraktivní zemí pro zahraniční investory. Vyšší kvalifikace napomáhá ke kvalitnějším pracovním výkonům v mnoha technických oborech.

Česká republika disponuje výhodou ve vhodném geografickém umístění v rámci Evropy. Takto situovaná země má přístup k mnoha důležitým obchodním partnerům a významným zemím zejména k Německu a Slovensku, kteří jsou největšími obchodními partnery pro ČR. Strategické umístění v rámci Evropy má i další výhody, které jsou důležité pro konkurenceschopnost země. Tuzemské exportní podniky mají přístup k významným přístavům, letišťům a dopravním tepnám v Evropě. Pro zahraniční podnikatele je poté výhodné umístit své podniky do takto situované země, a tím dodávat výrobky do všech zemí Evropy i světa.

Jedním z exportních podniků působících na území ČR je Kamax s. r. o. Jedná se o německou firmu, která se zabývá výrobou vysokopevnostní spojovací techniky

pro automobilový průmysl. Tento průmysl je důležitým odvětvím v Evropě, ačkoliv je velmi ovlivněn situací na světovém trhu. Koncern Kamax se nachází v mnoha státech po celém světě především v Evropě, Asii a Spojených státech amerických. Kamax je významnou firmou v oblasti výroby komponentů pro automobily. Podnik disponuje mnoha komparativními výhodami. Jedná se zejména o výhodnou pozici firmy v rámci ČR a Evropy, vzdělanosti zaměstnanců, kvalitu výrobků a péči o zákazníky.

Závod Kamax s. r. o. je jediným podnikem umístěným v Libereckém kraji v Turnově v severní části České republiky. Tato lokalita je pro podnik výhodná, neboť se zde nachází mnoho významných silničních tahů, které spojují oblast se všemi částmi ČR a Evropy. Lokalita podniku se nachází v blízkosti nového logistického centra vystavěného v průmyslové zóně Vesecko u Turnova, ze kterého se dodávají výrobky všem obchodním partnerům. Společnost Kamax také disponuje v této oblasti komparativní nevýhodou. Závod nevlastní žádné nákladní automobily pro přepravu svých výrobků k zákazníkům po celém světě. Aby podnik mohl uspokojovat veškeré požadavky svých odběratelů, a tím získávat výhodu proti konkurenci, měl by se zaměřit na zajištění vlastní dopravy.

Komparativní výhodu lze spatřovat i v kvalitě vyráběných výrobků. Velký požadavek je kladen na preciznost a přesnost vyráběných vysokopevnostních šroubů, které jsou důležité při finální kompletaci automobilů. V případě nekvalitních výrobků je podnik penalizován vysokými pokutami, a tím zvyšuje možnost ztráty klíčových odběratelů. Závod zajišťuje nejvyšší kvalitu také pomocí certifikace svých procesů a postupů. Kvalitu výrobků tvoří zaměstnanci, kteří jsou dostatečně školeni, motivováni a vzděláváni v tomto oboru. V rámci snižování počtu kvalifikovaných pracovníků v ČR, podnik prohlubuje spolupráci s odbornými a technickými školami v blízkém okolí. Tímto předchází nepříznivým vlivům v oblasti nedostatečně kvalifikovaných pracovních sil.

V důsledku využití komparativních výhod získává podnik Kamax mnoho předností proti konkurenci. Kvalitou a přesností vyráběných výrobků nemá podnik významnou konkurenci ve svém oboru. Kamax by měl reagovat také na hrozby, které by měly neblahý vliv na budoucnost celého koncernu. Značnou hrozbu představovala i světová krize, která negativně zasáhla automobilový průmysl a příbuzná odvětví. To mělo za následek i pokles

výroby komponentů pro automobilový průmysl. Východiskem pro budoucnost společnosti Kamax je například rozšíření výroby nových komponentů pro automobilový průmysl a jiná odvětví. Výsledky komplexní analýzy silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb firmy Kamax nabízí tabulka č. 9.

Tabulka č. 9: SWOT analýza podniku Kamax

Silné stránky	Slabé stránky
kvalitní produkty a tradice podniku	společnost nemá žádné vlastní nákladní automobily
velmi malá konkurence na území ČR	využití mnoha různých a nejednotných softwarových programů
výhodné umístění podniku v ČR	specializovaná výroba
dostatečné vzdělávání pracovníků	výrobní závody Kamaxu Turnov jsou navzájem vzdálené
spolupráce se školami a učilišti o zaučení a výchově nových technických pracovníků	
certifikace procesů	
prodej výrobků světovým výrobcům osobních i nákladních automobilů	
zapojování zaměstnanců do řízení firmy	
významné postavení na evropském i světovém trhu	
využití fondů Evropské unie při financování aktivit	
Příležitosti	Hrozby
minimalizovat chybovost vyrábění šroubů	vysoký požadavek na přesnost a kvalitu šroubů
sjednotit softwarové systémy ve společnosti, a tím i zjednodušit práci svým zaměstnancům	velice přísné normy na kvalitu šroubů a celkovou bezpečnost automobilů
zajistit nebo nakoupit nové nákladní automobily, a tím získat nové zákazníky	pokles prodeje automobilů v posledních letech
rozšířit výrobu a vyrábět nové výrobky v příbuzném odvětví	snížení počtu obyvatel v ČR s technickým vzděláním

Zdroj: Vlastní zpracování dle interních materiálů Kamax

Seznam literatury

BUSINESSINFO. Export v kostce. [online]. Praha: CzechTrade, © 1997-2014 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statni-podpora-exportu.html>

BUSINESSINFO. Export v kostce – Portál BusinessInfo.cz. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012-03-04 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/evk-portal-businessinfo-cz-1129.html>

BUSINESSINFO. Export v kostce – Služby státu v zahraničí. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013-03-04 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/export-v-kostce-sluzby-statu-v-zahranici-29821.html>

CORSELLI-NORBLAD, L. and S. LAURISTEN. Hourly labour cost in the EU 28: Hourly labour costs ranged from €3.7 to €41,1 across the EU28 Member States in 2013. [online]. Eurostat Press Office, 2014-03-27 [vid. 2014-04-28]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-27032014-AP/EN/3-27032014-AP-EN.PDF

CZECH TRADE. Desetiletá analýza zahraničního obchodu 1993-2002. [online]. Praha: CzechTrade, 2004 [vid. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_1993_2002.pdf

CZECH TRADE. Hlavní vývojové trendy zahraničního obchodu České republiky v roce 2005. [online]. Praha: CzechTrade, rn. [vid. 2014-03-09]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2005.pdf

CZECH TRADE. Makroekonomická analýza zahraničního obchodu ČR – rok 2004. [online]. Praha: CzechTrade, 2005 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2004.pdf

CZECH TRADE. Zahraniční obchod České republiky v roce 2007. [online]. Praha: CzechTrade, 2008 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2007.pdf

CZECH TRADE. Zahraniční obchod České republiky v roce 2009. [online]. Praha: CzechTrade, 2010 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2009.pdf

CZECH TRADE. Základní vývojové trendy zahraničního obchodu České republiky v roce 2002. [online]. Praha: CzechTrade, 2003 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2002.pdf

ČESKO. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 Sb., zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84, s. 3172. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/2919/262-2006.pdf>

ČSÚ. Měsíční náklady práce v třídění podle sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-11-29 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/\\$File/31121311.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/2E0043ECFE/$File/31121311.pdf)

ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-03-11 [vid. 2014-03-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr

ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda na fyzické osoby. [online]. Praha: Český statistický úřad, © 2014 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/ukazdet.jsp?fpismeno=P&fid=693>

ČSÚ. Průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví – sekce CZ-NACE. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-03-11 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pmz_cr

ČSÚ. Zahraniční obchod České republiky (vývoz, dovoz). [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-02-26 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_zo

ČSÚ. Zahraniční obchod podle teritoriálního hlediska. [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-06 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/760037EF64/\\$File/6001131202.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/760037EF64/$File/6001131202.pdf)

ČSÚ. Zahraniční obchod se zbožím od roku 1993. [online] Praha: Český statistický úřad, 2014-03-14 [vid. 2014-03-14] Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=VZO1010CU&kapitola_id=3&null

ČT24. Ekonomická krize: nejdříve špatné hypotéky, poté krach bank. [online]. Praha: Česká televize, 2009-09-07 [vid. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/65850-ekonomicka-krize-nejdrive-spatne-hypoteky-pote-krach-bank/>

ČTK. Průměrná mzda v českém automobilovém průmyslu je 31 778 korun. Dělníci berou přes 25 tisíc. In: *IHNED.cz*. [online]. Praha: Economia, 2013-09-08 [vid. 2014-03-31]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-60620160-prumerna-mzda-v-ceskem-autoprmyslu-je-31-778-korun-delnici-berou-pres-25-tisic>

EURACTIV. Česko láká německé investory více než Čína. In: *Euractiv.cz*. [online]. Praha: EU-Media, 2012-03-28 [vid. 2014-03-13]. ISSN: 1803-2486. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/clanek/nemecti-investori-povazuji-cr-za-atraktivnejsi-lokalitu-nez-cinu-009764>

EUROSTAT. Minimum wages. [online]. Lucemburk: European Commission. 2014-04-02 [vid. 2014-04-02]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00155>

EUROSTAT. Tertiary educational attainment by sex, age group 30 – 34. [online]. Lucemburk: European Commission 2014-03-12 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_41&plugin=1

EUROSTAT. Upper secondary or tertiary educational attainment. [online]. Lucemburk: European Commission, 2014-04-25 [vid. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00065>

FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.

INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. Čtvrtletní statistika nezaměstnanosti za rok 2013. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, © 2002-2012 [vid. 2014-03-13]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>

ISO. ISO 14000 – Environmental management. [online]. Geneva: International Organization for Standardization, m. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.iso.org/iso/iso14000>

ISO CENTRAL SECRETARIAT. Quality management principles. [online]. Geneva: ISO Central Secretariat. 2012 [vid. 2014-03-10]. ISBN. 978-92-67-10573-4. Dostupné z: http://www.iso.org/iso/qmp_2012.pdf

JAKUBÍKOVÁ, D. *Strategický marketing: Strategie a trendy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN: 978-80-247-2690-8.

KAMAX. Historie [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/podnik/historie/>

KAMAX. I pro nejpřesnější požadavky. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/specialni-srouby/>

KAMAX. Pro bezpečné šroubové spojení podvozku. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/srouby-podvozku/>

KAMAX. Pro současné a budoucí generace motorů. [online]. Homberg: Kamax, rn. [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/vyrobky/motorove-srouby/>

KAMAX. Spokojenost zákazníků díky maximální kvalitě. [online]. Homberg: Kamax, 2010 [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.kamax.com/cz/kompetence/kvalita/>

KOČÍ, R. *Zákon o pozemních komunikacích s komentářem, prováděcí vyhláškou a vzory správních rozhodnutí a jiných právních aktů*. 4. vyd. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-51-9.

KOZELSKÝ T. a D. PRUŠVIC. *Výdělky žen a mužů v podnikatelské a nepodnikatelské sféře*. [online]. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2007 [vid. 2014-04-03]. ISBN 978-80-87007-79-2. Také dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_247.pdf

KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. *International Economics: Theory and policy*. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0.

MACÁKOVÁ, L. a kolektiv. *Mikroekonomie: Základní kurz*. 11. vyd. Slaný: Melandrium 2010. ISBN 978-80-86175-70-6.

MAJEROVÁ I. a P. NEZVAL. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3421-4.

MIKULÁŠTÍK, F. ISO/TS 16949. [online]. Zlín: Institut pro testování a certifikaci, 2013-05-30 [vid. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.itczlin.cz/iso-ts-16949>

MPSV. Minimální mzda od 1.8.2013. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013-07-26 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/13833>

MPSV. Přehled o vývoji částek minimální mzdy. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013-07-26 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/871>

NEUMANN P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁSKOVÁ. *Mezinárodní ekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

ODBOR EXPORTNÍCH SLUŽEB. Zpráva o činnosti Zelené linky pro export za období leden – září 2013. [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013-10-15 [vid. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument144085.html>

ODBOR OBECNÉ METODIKY. Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97). [online]. Praha: Český statistický úřad, 2008-07-17 [vid. 2014-03-30]. ISBN 978-80-250-1723-4. Také dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/900028FC13/\\$File/022608.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/900028FC13/$File/022608.pdf)

OECD. Education at a Glance 2013. [online]. Paris: OECD Publishing, © 2013 [vid. 2014-03-14]. ISBN 978-92-64-20104-7. Dostupné také z: [http://www.oecd.org/edu/eag2013%20\(eng\)--FINAL%2020%20June%202013.pdf](http://www.oecd.org/edu/eag2013%20(eng)--FINAL%2020%20June%202013.pdf)

PORE, D. Adam Smith's International Trade Theory of Absolute cost advantage. In: *Indiaclass.com* [online]. 2013-02-17 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.indiaclass.com/adam-smith-international-trade-theory-of-absolute-cost-advantage>

RICARDO, D. *Zásady politické ekonomie a zdanění*. 1. vyd. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1956. 56/I-9.

ŘSD ČR. Rychlostní silnice R35. [online]. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2010 [vid. 2014-03-30]. Dostupné z: [http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/AA31D28308A03BB0C12577C2004899DB/\\$file/R35-web.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsdcat.nsf/0/AA31D28308A03BB0C12577C2004899DB/$file/R35-web.pdf)

ŘSD ČR. Silnice a dálnice v České republice. [online]. Praha: Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2013 [vid. 2014-03-11]. Dostupné z: [http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/\\$file/RSD2013cz.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/$file/RSD2013cz.pdf)

SDCExec. Is Chinese Manufacturing's Low-Cost Run Ending? *SDCExec.com*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2014-03-11. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

SCHULTEN, T. European minimum wage policy: A concept for wage-led growth and fair wages in Europe. *International Journal of Labour Research*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012, roč. 4, č. 1, s. 85-103. ISSN 20769806. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

SINGER, M. Česká ekonomika na začátku oživení. [online]. Praha: Česká národní banka, 2013-10-23 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20131023_brno.pdf

SINGER, M. Hospodářská krize a česká ekonomika. [online]. Praha: Česká národní banka, 2010-06-15 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf

SINGER, M. Krize eurozóny a česká ekonomika. [online]. Praha: Česká národní banka, 2011-10-17 [vid. 2013-11-14]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20111017_senat.pdf

SINGH, S. What are the Advantages of Division of Labour? In: Preserve Articles. [online]. Preserve Articles, © 2012 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.preservearticles.com/2012022323618/what-are-the-advantages-of-division-of-labour.html>

SINGH, S. What are the Disadvantages of division of labour? In: *Preserve Articles*. [online]. © 2012 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.preservearticles.com/2012022323618/what-are-the-advantages-of-division-of-labour.html>

SMITH, A. *Pojednání a podstatě bohatství národů*. 6. vyd. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4.

SOJKA, M. *Dějiny ekonomických teorií*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-21-2.

SOUKUP, A. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.

STATISTICKÝ METAINFORMAČNÍ SYSTÉM. Náklady práce. [online]. Praha: Český statistický úřad, © 2014 [vid. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/ukazdet.jsp?fpismeno=N&fid=609>

STATISTISCHES BUNDESAMT. Verdienste und Arbeitskosten. [online]. Weisbaden: Statistisches Bundesamt, 2014-03-28 [vid. 2014-03-31]. Dostupné z: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/VerdiensteArbeitskosten/Arbeitnehmerverdienste/ArbeitnehmerverdiensteLangeReihePDF_2160240.pdf?__blob=publicationFile

SVATOŠ, M. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

SYNEK, M. a kolektiv. *Manažerská ekonomika*. 5. vyd. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3494-1.

SYNEK, M., E.KISLINGEROVÁ a kolektiv. *Podniková ekonomika*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-336-3.

ŠÚ SR. Štruktúra miezd v SR. [online]. 1. vyd. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2013 [vid. 2014-03-10]. ISBN 978-80-8121-246-8. Dostupné z: http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/Struktura_miezd_v_SR_2012.pdf

TOLLS. Dálniční poplatky Německo. [online]. leden 2014 [vid. 2013-03-04]. Dostupné z: <http://www.tolls.eu/cs/germany>

TRAMBA, D. Čtyři dobré zprávy pro rok 2014. In: *Ekonom*. [online]. Praha: Economia, 2013-12-12 [vid. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-61432530-ctyri-dobre-zpravy-pro-rok-2014>

VASSILIOU, A. 2013. *European Union: Young people and education – a priority for Europe*. Asia News Monitor. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2013. Také dostupné komerčně z: <http://proquest.umi.com>

ZEMÁNEK, J. John Stuart Mill (1806-1873) – poslední představitel klasické ekonomické školy. In: *Euroekonom*. [online]. Euroekonom, 2005-02-14 [vid. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/osobnosti-clanky.php?type=jz-mill>